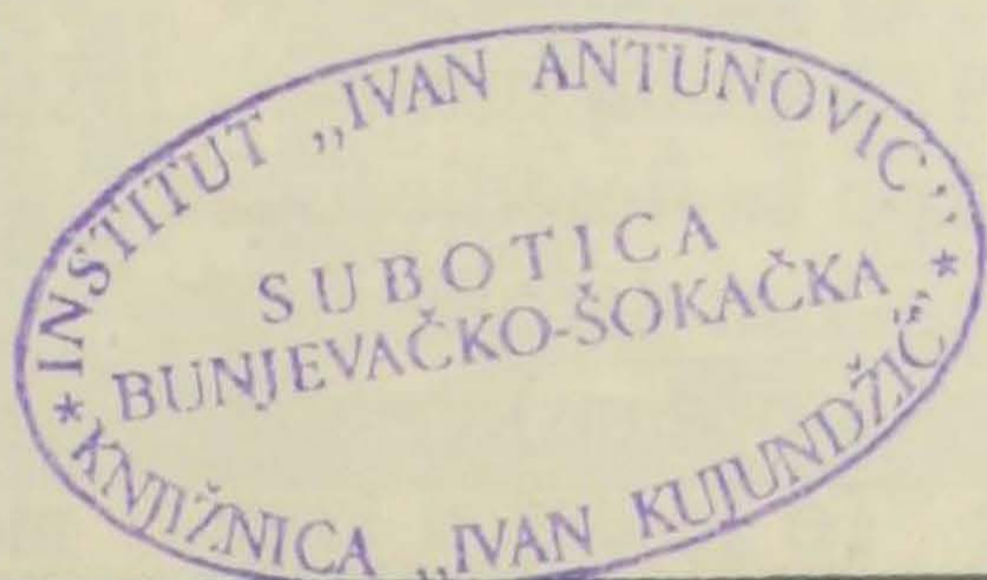

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“
Br.: *br. 1/96.* ZP
SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

Bačko klačsje

Svim svojim
čitateljima i
prijateljima želimo
sretan Božić
i blagoslovljenu
Novu Godinu

VJERSKO – INFORMATIVNI LIST
GOD XX 60;15.XII.1990.
CIJENA:10 DINARA

Uredništvo

I
R
I
J
E
Č

J
E

T
I
J
E
L
O
M

P
O
S
T
A
L
A

Naša crkva pred demokracijom.....	2	Misa mladih za mir.....	17
Božićno otajstvo.....	3	Bunjevački narodni običaji za Božić	18
S papom Ivanom Pavlom II.....	4	Kapelica u Subotičkoj bolnici.....	20
Životni put o. Gerarda Tome Stantića.....	6	Poruka Katoličkih biskupa.....	21
Krunica za obitelj.....	7	Najveći svatovi na svijetu.....	22
Pa se ne boj, Bunjevačka nane.....	8	Znanstveni skup u Baji.....	23
Uz izvanrednu skupštinu KUD	9	Proslava Fatimske Gospe.....	24
Znanstveni skup o Aleksi Kokiću	12	Dan zahvale u Baču	25
Odgov djelo ljubavi	14	Pravoslavna zaupokojena liturgija za dr. Josipa Turčinovića.....	26
Blagdan nevine dječice	15	Duhovna obnova u Subotici	27
Pomak.....	16	Subotički tamburaški orkestar prepoznaje znakove vremena	28

NAŠA CRKVA PRED DEMOKRACIJOM

Teško je u ovakovoj situaciji pisati uvodnik, jer kada bude u rukama čitalaca, društveno-politička situacija će biti izmjenjena. Novinar bi nekako morao biti i prorok, a za to treba imati posebnog dara i k tome milosti, da proricanje ne bude bezbožno. Svakako, demokratski procesi, koji su prošle jeseni zahvatili veliki dio Europe i iz temelja promijenili njezino duhovno lice, zahvaćaju i prostore naše Domovine, ali sa zapadne strane. Svi ti procesi, iako kočeni i usporavani mnogim sredstvima, hvala Bogu, ipak se odvijaju mirno. To ne znači da ne postoji borba duha koja karakterizira ovu tihu revoluciju. Izvode je Bog i ljudi dobre volje, koji su desetljećima trpeći žudili za tim iskonskim i božanskim darom. Bog nas je time obdario, kao dijelom svojih božanskih atributa ili kako bi to Gundulić rekao: "To je dar u kom sva blaga višnji Bog nam je dó" - a to je sloboda. Zato Crkva, kao Kristova zaručnica i nastavak njegova djela - koji je bio Otkupitelj i Osloboditelj čovjeka - sa otvorenom simpatijom gleda demokratske procese, bilo gdje se oni odvijali. Zato je ona po svojim biskupima progovorila u svakoj našoj republici i pokrajini. Poticala je ljude da iziđu na višestranačke slobodne izbore, ukoliko oni to jesu, jer to nije samo neotuđivo pravo nego i dužnost svakog kršćanina. Pri tom je jasno naglasila razliku između glasovanja (Što je bila dosadnja praksa, da smo zaokruživali kandidate jedne partije) i pravih izbora gdje građanin može birati između različitih političkih partija sa čijim se programom upoznao kroz javne tribine ili sredstva komuniciranja. Tu je Crkva jasno upozorila da kršćanin ne može po savjesti glasovati za stranku, koja ne priznaje Boga, nijeće bilo koje od ljudskih prava, ili se zalaže za diskriminaciju čovjeka ili naroda na bilo kojoj osnovi. Tu se djelatnost Crkve u predizbornoj kampanji zaustavlja. Ona ostavlja čovjeka pojedinca, da u mnoštvu političkih pravaca - koji ispunjavaju ovaj osnovni uvjet - izabere onaj koji po njenu sudu najbolje garantira da će ostvariti programske ciljeve za koje se zalaže. No, kada se radi o ljudskoj slobodi uvijek su moguća iznenađenja i obrati. Zato Crkva svoju predizbornu "kampanju" završava molitvom, ne samo za miran i sretan tok samih izbora, nego da Bog, koji je iznad ljudske slobode i koji na nju može utjecati milosnim načinom a da je ipak ne povrijedi, pomogne da se glasa za prave vrijednosti duha.

Crkva vjeruje u konačnu pobjedu istinske demokracije. U njoj bi svaki čovjek i narod morao imati slobodno živjeti svoja osnovna ljudska prava. Ta prava nisu dar ni jednog režima ili političke stranke, nego neotuđiva Bogom dana prava, koja svaki čovjek svojim rođenjem donosi na ovaj svijet. Za ta prava Crkva se zauzima i ona su za nju osnovna vrijednost. Ona je svijesna da je njezino osnovno poslanje: oslobadati čovjeka od sila tame i zla i prenijeti ga u divno kraljevstvo slobode djece Božje. Tu misao lijepo izražava naša

božićna pjesma: "Djeva Sina rodila, davlu silu slomila!" Zato je ovo vrijeme velikog ispita savjesti same Crkve, mislim na onaj njezin ljudski dio koji je pogrešiv, jer Božanski dio nije podložan nikakvoj sjeni. Crkva bi trebala stati pred ogledalo ovih zbivanja u suvremenom svijetu i zapitati se: koliko sam ja sama (mislim na svakog pojedinog člana) slobodna od utjecaja sila tame? Nadolaze dani slobode kada se više neće moći silom terora i prijetnjom tajne policije zataškavati nedjela vršena i u samoj Crkvi na njezinu vlastitu štetu i na štetu naroda u kojoj živi i djeluje. Zar nam ne govore dovoljno rječito primjeri mnogih zlodjela bivših visokih političkih funkcionera. Zato u ovo vrijeme prijelaza u svijet istinske demokracije, svaki član Crkve, treba temeljito ispitati svoj stav prema silama tame i zla. One su desetljećima uništavale ne samo ljude pojedince, nego iskrivljavale u čovjeku ono najistinskije i najljudskije, da bi ga imale što bolje vezana i upregnuta u realizaciji njihovih sitnih političkih ciljeva. Dakle, izbori u duši - u savjesti, prije izbora u izbornoj jedinici.

Posebno je pitanje, kako ćemo se snaći u novonastaloj situaciji, poslije slobodnih višestranačkih izbora? Nije problematično da ćemo pravnim putem znati potražiti svoja prava za zgrade, posjede, da ćemo brzo znati potražiti obnovu postojećih društvenih i kulturnih institucija, kojima je prije 50 godina nezakonito zabranjen rad. Ne umišljajmo si da će se stvari riješiti samim izborima, ni sa par poteza demokratske vlasti. Izvan je sumnje da će biti otpora svemu što je pozitivno. Pred Crkvom je veliki zadatak: stati na čelo svega pozitivnog i korisnog narodu. Čovjeka je potrebno preodgojiti. Takva zadaća iziskuje mnogo napora i inventivnosti, otvorenosti Duhu. Potrebno je napustiti sakristanski način evangeliziranja, na koje nas je prisililo jednolumlje prošlih vremena, da nas tako riješi kao idejnog protivnika. Treba misliti na hrabre podvige na službu narodu. Moramo misliti na osnutak jedne katoličke gimnazije, na obnovu naših obitelji, na veliki problem samoubistava, na akutnu problematiku duhovnih zvanja, na obnovu našeg hrvatskog jezika i na razvoj našeg suvremenog stvaralaštva. U tu je svrhu Bog u našem narodu na ovim prostorima podigao ustanovu Institut "Ivan Antunović" koji u toj obnovi treba odigrati važnu ulogu. Da bi se sve to ostvarilo traži se slobodna suradnja svih onih koji žele pomoći svome narodu u ovom povijesnom trenutku.

Božić je prilika za izmjenu divnih darova: Isus nam dariva slobodu, pojedincima u sakramentu pomirenja, a narodu preko demokratskih izbora, a mi njemu uzvratimo darom osobne slobode koju ćemo darovati za izgradnju kraljevstva Dobra ili kako to reče papa Pavao VI. "civilizaciju ljubavi".

BOŽIĆNO OTAJSTVO

"Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima u prorocima; konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu." (Heb 1,1 sl.). Bog nam se objavio, došao u susret svojom riječju i Riječju utjelovljenom.

Ovih dana Majka Crkva u svetom vremenu Došašća nam stavlja pred oči Ženu trudnu, Bogom rodnu, Bogonositeljicu, a na Božić Bogorodicu, Majku s Djetetom. U Knjizi Postanka 3, 15 naviješten je onaj po kojemu je "U početku" sve stvoreno da bi u novom početku po Njemu bilo sve otkupljeno, obnovljeno, ponovno stvoreno. To je onaj novi početak u kojemu ona Riječ koja bijaše kod Boga, u Bogu, s Bogom, Bog u vremenu postade tijelo i nastani se među nama, u nama da bi postala Emanuel - S nama Bog. (usp. Iv 1,1 - sl.).

Svaka trudna žena neophodno treba pomoć, pažnju i ljubav drugih, bližnjih. Bez njih ne može.

Sveta Žena - Sveta Trudnica koju u Došašću osobito slavimo, Gospa Blažena nosi POMOĆ, SNAGU, SPAS - SPASITELJA svakom čovjeku, cijelom čovječanstvu, svijetu.

Majka i dijete su u redovitim prilikama "teret okolini i društvu". Žena koja je rodila, ako je u radnom odnosu prekida redoviti posao i na porodiljskom se brine za svoje novorođenče i oporavlja se. U ratnom stanju pak svako zaraćeno društvo, nalazilo se na ne znam kako niskom stupnju čovječnosti, strepi i drhti nad majkama i djecom i ulaže puno napora da ti najnemoćniji budu zbrinuti, na sigurnom, opskrbljeni najosnovnijim za život.

Majka i Dijete koje nam predočuje blagdan Božić jesu Žena i njezin Potomak koji će biti apsolutni Pobjednik nad veoma snažnim i moćnim Neprijateljem čovjeka, Zlim, Zmijom. To Dijete će Sotoni glavu satirati.

Rat između zmije i djeteta?! Kakav neravnopravan boj! U našem redovitom fizičkom svijetu bez dvojbe i diskusije dijete je siguran stradalnik.

U boju duhovnom koji vodi Dijete - Bog, Zmiji će biti glava satrta!

Odsiječeš li zmiji rep, nisi puno, nisi zapravo ništa učinio. Ali satreš li joj glavu, učinio si sve. Životna opasnost je otklonjena.

Božić nam predočuje Potomka Žene koji je zdrobio glavu staroj Zmiji, starom Lašcu i otklonio daleko pogibeljniju duhovnu opasnost od čovječanstva. To Dijete i Majka opasni su samo za lukavu staru Zmiju-Đavla i njegove suradnike, one koji čine djela Zloga.

No sjetimo se ipak kako su ljudi strepili i drhtali pod Sinajem kad se uz grmljavinu i potres oglasio "Ja jesam" - JAHVE. Zamoliše Mojsija da im on prenese Božje riječi.

A eto, upravo u Božiću, u liku malog Djeteta dođe nam sam osobno "Ja jesam" - JAHVE, zapravo JEHOŠUAH-JAHVE SPASAVA, SPASITELJ. Kakva razlika

između Božje Objave na Sinaju i Božjeg pojavka u Betlehemu. Ondje strah i trepet naroda, a ovdje radost, mir, slavlje, pjesma Majke Marije, oca Josipa, pastira, triju kraljeva, anđela. Kako i ne bi? Pravi, zdrava duha ljudi vole malu djecu, saginju se nad nejačadi, ljube ih, služe im, žele im omiljeti, svidjeti im se, na ruke ih uzeti, tepati im, pjevati, uživati u nebeskoj ljepoti dječjeg čistog osmjeha.

Tako i naš Bog dođe k nama u liku malog Djeteta da ga se nitko od ljudi ne straši i ne boji. Divno je to Božićno

Otajstvo! Doduše, oglasit će se jednom to Dijete kad odraste, u zreloj dobi svojim imenom "JA JESAM" kad upita nasilnike u Getsemaniju: "Koga tražite?" I popadat će pred zvukom toga IMENA naoružana četa i neće moći ustati dok on to ne bude htio i dopustio. Svezat će ga, odvesti, osuditi i raspeti ali samo zato da nitko više ne bude vezan grijehom, zlom, Zlim, odveden i pogubljen vječnom smrću.

Kako je divan naš Bog - Dijete u božićnom Otajstvu. Pogledaj kršćanine brate i sestro, kako li samo izlazi u susret tolikoj tvojoj potrebi i želji Boga vidjeti, čuti, na ruke uzeti. Zato će i reći ljubljani učenik Ivan: "Što bijaše od početka, što smo čuli, što smo vidjeli očima svojim, što razmotrimo i ruke naše opipaše o Riječi, Životu - da Život se očitova, i vidjeli smo i svjedočimo i navješćujemo vam Život vječni koji bijaše kod Oca i očitova se nama - što smo vijeli i čuli, navješćujemo i vama, da i vi imate zajedništvo s nama. A naše je zajedništvo s Ocem i sa Sinom njegovim Isusom Kristom. I to vam pišemo da radost naša bude potpuna." (1 Iv 1, 1-4)

Zato stajmo i mi ovog Došašća pred veliko ali radosno otajstvo Majke i Djeteta, zaronimo duboko pred božićnim jaslicama u ponore Ljubavi Božje prevelike, koja primi pravu put čovjeka. Zamolimo Majku da nas ponovno rodi, zamolimo Dijete da se u nama ponovno rodi! Neka nas i ovog Božića preporodi da postanemo još više njegovi, novi ljudi, njegova novoga svijeta, Kraljevstva Božjega koje nam je s njim došlo. "To otajstvo čuj, čuj, i k jaslicama pristupljuj!"

Kad staneš pred Betlehem u svojoj crkvi otidi duhom u onaj stvarni i ako ondje ugledaš Dijete, vidio si Boga. Padni tada na koljena preda nj' i pokloni mu se. Ne boj se što si Boga vidio, nećeš umrijeti, nego se raduj! Da, u štatici na slami gledaj Boga u liku Djeteta. Ali ne zadovolji se ovog Božića time. To nije sve. Otidi na ispovijed i očisti štaticu svoga bića, pripremi jasllice u svom srcu a onda pristupi stolu Gospodnjem i primi na dlan Boga u liku kruha i blaguj ga. "Kušajte i vidite kako je dobar Gospodin!" To će biti vrhunac tvoga božićevanja. Sretan ti bio takav Božić s BOŽIĆEM u očima, na dlanu, u ustima, u srcu, u duši!!!

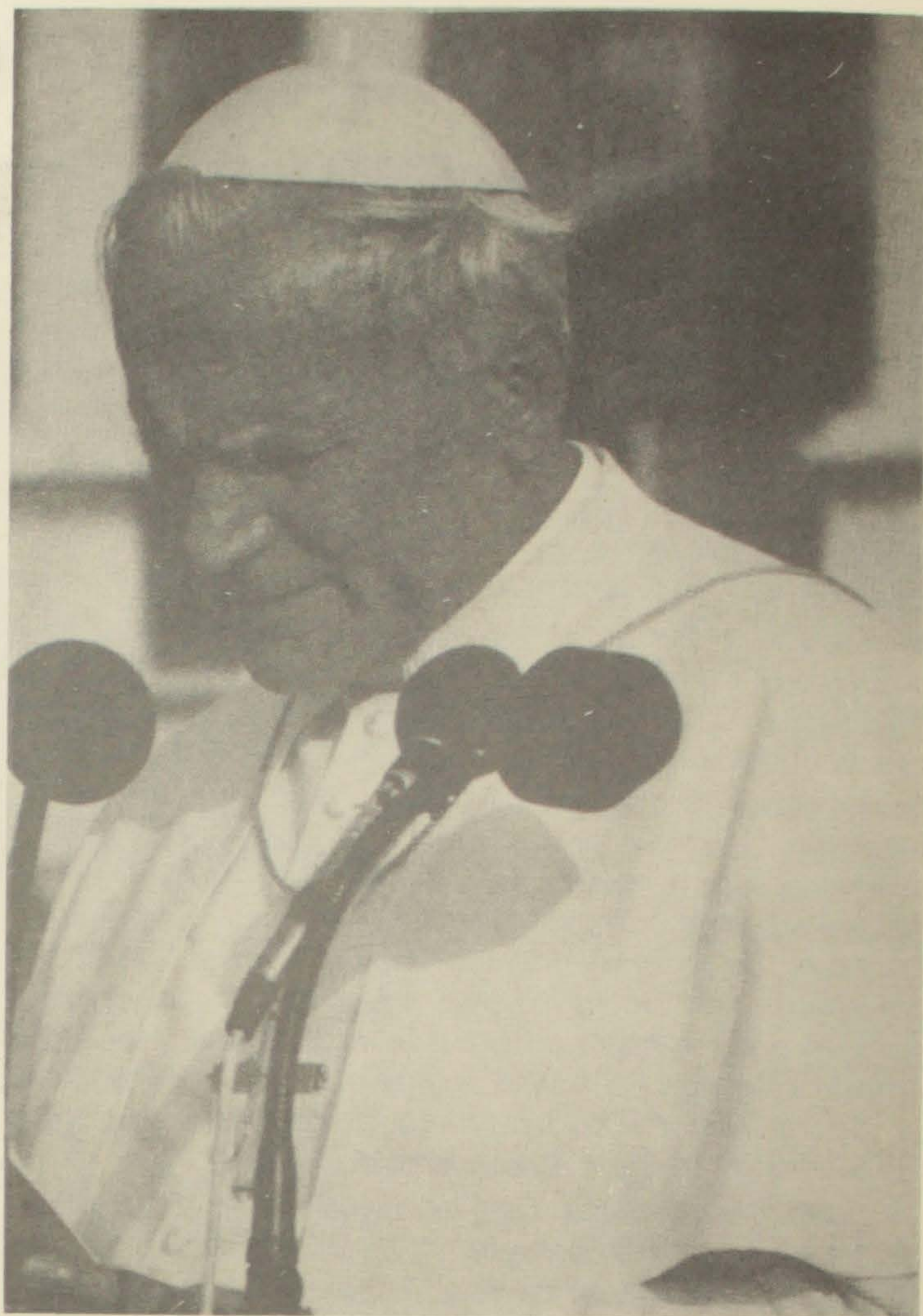
SRETAN BOŽIĆ!!!

S PAPOM IVANOM PAVLOM II.

Svaki pokrajinski katolički list, da bi mogao časno nositi ime "katolički", mora biti povezan sa zbivanjima u općoj Crkvi, koju predstavlja biskup Rima, kao Kristov vikar i nasljednik sv. Petra. Upravo ta činjenica garancija je njegova katoliciteta. Ta općenitost živi u konkretnosti mjesne Crkve, u biskupiji, osobito u župi. U posljednje vrijeme, osobito od kada su prostori demokracije prošireni u nekim dijelovima naše Domovine, sve se više osjeća potreba za jednim presjekom svih značajnijih zbivanja i u našoj domovinskoj Crkvi, tim više što ta zbivanja bivaju sve značajnija, a imaju prethodnički karakter. Vjerojatno će se od sljedećeg broja morati uvesti i ta rubrika, ne toliko radi informacije, jer se pretpostavlja da veliki broj naših čitalaca prati zbivanja u cijeloj Crkvi u Hrvata, preko našeg jedinog tjednika "Glasa Koncila", nego više radi orijentacije. Tako ćemo moći upoređivati stanje naše mjesne Crkve sa onim u domovinskom dijelu univerzalne Crkve, te zauzeti potrebne stavove i pokrenuti mnoge akcije. Ako vjerujemo da je Crkva živi organizam Kristova otajstvenog Tijela, onda je logično, da informacije nisu samo radi pukog zadovoljstva ljudske i vjerničke znatiželje, nego je to životno kolanje misli i akcija, koje su plod života Crkve u jednom narodu, a nastale su snagom djelovanja Božje Riječi, svetih Sakramenata u zajedništvu jedne crkvene zajednice i koje su sposobne oploditi druge dijelove Crkve.

Papino 49. međunarodno putovanje

Početak rujna ove godine Papa je po sedmi put posjetio Afriku za 12 godina svoga pontifikata. I ovoga puta je isticao da on u Afriku dolazi kao prijatelj kome je na srcu budućnost ovog kontinenta. Za tih nekoliko dana provedenih u Africi, posjetivši četiri afričke zemlje, nije zaboravio suvremene probleme s kojima se susreće crnačko stanovništvo. Na tim prostorima veliki je problem izbjeglica, širenje side, vlada veliko siromaštvo, širenje pustinjskog prostora... Papa se nije zadržao samo na lijepim riječima nego je po povratku u Vatikan pozvao cijeli svijet da se uključi u akciju Sahel, koju je on sam svojedobno inicirao, a koja ima za cilj borbu protiv širenja pustinje kako bi Afrika imala dovoljno hrane za svoje stanovništvo. Na ovom svom putovanju Papa je posvetio veličanstvenu katedralu u čast "Našoj Gospi od mira" koju je u glavnom mjestu Obale Bjelokosti Yamoussoukru sagradio predsjednik Felix Bolgnyja. Ta katedrala vjerna je kopija katedrale sv. Petra u Rimu. Gradnja ove katedrale izazvala je mnogo kritike u samim katoličkim krugovima radi rasipanja novca u nepotrebne svrhe. Ti isti krugovi zaboravljaju kako se u kršćanskim sredinama puno više novca troši na opasno naoružanje ili druge slične ciljeve.

VIII. Sinoda biskupa cijeloga svijeta

Od 1967. godine ovo je već VIII. Sinoda biskupa cijeloga svijeta. Njezina zadaća je bila proučiti jedan suvremen problem Crkve ili svijeta, na koji bi Crkva mogla dati sugestije ili rješenje. Tema ovogodišnje Sinode bila je suvremena formacija svećenika. To je nastavak prošle Sinode koja je raspravljala o poslanju svjetovnjaka u Crkvi. Svjetovnjake trebaju svećenici odgojiti. Na Sinodi je bilo 238 otaca. Mjesec dana se raspravljalo o ovoj tematici tražeći najoptimalnije rješenje velike potrebe suvremene Crkve. Oci su imali pregled situacije u cijelom svijetu. Jasno su sagledali radosti i nade, kao i žalosti, svih mjesnih Crkvi. Zapažena je prisutnost Srednje i Istočne Europe, što je sinodalnim ocima dalo prilično materijala za razmišljanje. U tim Crkvama susreli su se sa direktnim djelovanjem Duha Svetoga. Kada su zapadni oci slušali izlaganje ukrajinskih biskupa kako su pod teškim komunističkim terorom nicala mnoga duhovna zvanja bili su iznenađeni. Broj duhovnih zvanja u Ukrajini neprestano je u velikom porastu. Veliki je problem kamo smjestiti tolike kandidate i kako ih osposobiti za buduće poslanje. Predavanja se odvijaju u kazalištu, crkvi, privatnim kućama. Sinoda je tražila uzroke nezadovoljstva unutar samoga klera, a zatim sugerirala terapiju za one posustale i umorne. Posebna briga je posvećena naraštajima koji stasaju. Njihov odgoj je od bitnog značaja. Sinoda je sav svoj rad sažela u točke koje je predala Papi, kako bi mu sav taj materijal poslužio za izradu pobudnice kojom rezultira svaka sinoda. Tako će biti donešene konkretne smjernice za život i rad cijele

Crkve u predstojećem razdoblju. Sinoda je potvrdila tradicionalna katolička stajališta s obzirom na odgoj, život i rad katoličkog klera. Neke aspekte toga područja živo je dozvala u svijest cijeloj Crkvi, posebno naglasivši vrijednost življenog celibata za rast Kraljevstva Božjeg.

Zanimljiva je bila rasprava sinodalnih otaca o vremenu u kojem bi se trebale održavati ove Sinode. Mnogi su bili mišljenja da su te Sinode veoma česte i da radi toga ne polučuju željenih rezultata. Prekratko je vrijeme za pripremu Sinode, te se u njima nemože aktivirati cijela Crkva, misli se na niži kler i svjetovnjake, a time stradava sama problematika o kojoj se želi raspravljati na Sinodi. Možda je još više zanemaren rad na provođenju sinodalnih odluka u život. Nažalost, često puta sinodalna tematika svršava time, da nakon što Papa izda svoju pobudnicu ili apostolsko pismo o temi Sinode, pojavi se u tisku nekoliko komentara katoličkih teologa i novinara, a biskupi to objelodane u svojim biskupijskim glasilima. To je velika frustracija sinodalnih poslanja. Ako je rad Sinode biskupa nekadašnji tajnik Sinode, a sada prefekt Zbora za evangelizaciju naroda, kardinal Jozef Tomko, usporedio sa radom "srca Crkve", koja ima zadaću skupiti istrošenu krv iz organizma Crkve, da je donese u središte, da tu biskupi zajedno sa "Petrom naših dana" u svjetlu Kristove prisutnosti - obećanoj onima koji su u njegovo ime sabrani oko Petra - osvježenu kisikom evanđeoske Riječi i zajedništvom Crkve, vrata u pore Otajstvenog Tijela, kako bi ona oživjela svijet oko sebe. Za taj proces zaista nema vremena jer su razmaci između Sinoda prekratki, a nitko se ne brine o sudbini osvježene krvi. Da li ona uopće dođe do svih udova Tijela u kakova je reakcija u njima? Nije mi poznato kakova je reakcija u drugim Crkvama, ali da je u Crkvi u Hrvata do sada bio veoma mali odjek sinodalnih gibanja, nije potrebno posebno naglašavati. Kakove uspjehe možemo očekivati od Sinode, ako Božji narod nije ni obaviješten da je održana Sinoda. Na našim deveticama i drugim pučkim pobožnostima, koje su još uvijek posjećene, propovijedamo o svim mogućim temama, a ne koristimo mogućnost razmišljanja teme o pripremi buduće Sinode ili o poruci protekle Sinode. Možda bi naše pobožnosti postale posjećenije i promijenio se njihov sastav. Te pobožnosti često nemaju nikakvog intelektualnog naboja koji bi pokrenuo vjerničku svijest. Sve ovo rečeno o Crkvi u Hrvata još je više prisutno u našoj mjesnoj Crkvi. Živimo od stare slave struktura, koje su nekada imale i životnu snagu, a kao da žele zaobići goruću tematiku našeg prostora, osobito kada je riječ o životu, radu i odgoju svećenika. Zastravajući pad duhovnih zvanja sigurno je plod zanemarene problematike odgoja svećeničkih kandidata jer je povjeravana nekada nedoraslim, a nekada nedobronamjernim, osobama. Sve nas to mora potresti i takove usmjeriti na traženje novih ozbiljnijih čistih evanđeoskih puteva rješavanju te problematike.

Novi Crkveni zakonik za Istočne Crkve

U toku VIII. Sinode, 18. listopada je svečano proglašen prvi Crkveni zakonik za Istočne Crkve koje su u punom jedinstvu sa Petrovom stolicom u Rimu. Ovo je prvi zakonik ovakove vrste u povijesti Istočnih crkava uopće, a i onih koje su sjedinjene s Rimom. Dugo je

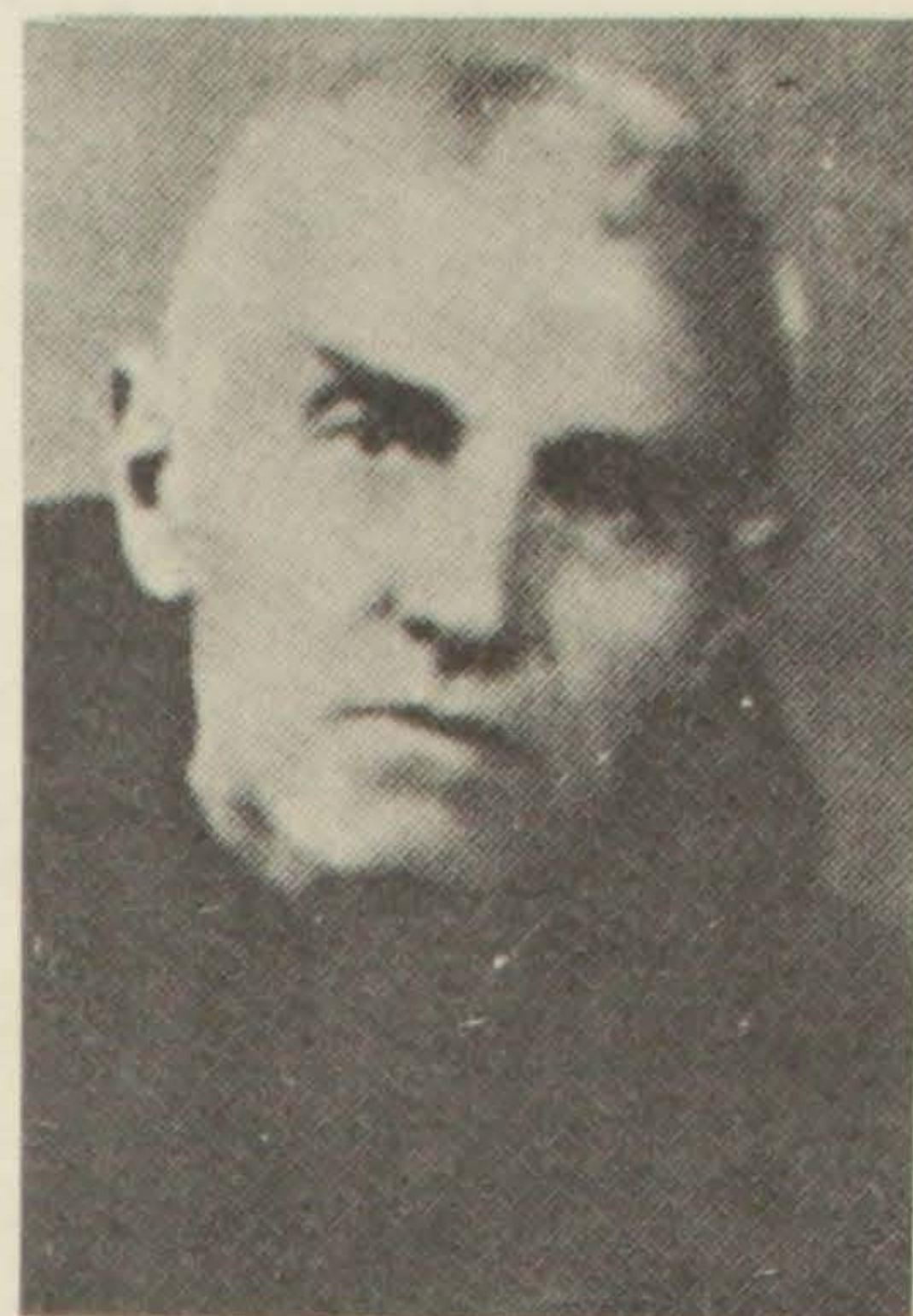
očekivan ovaj dokument. Njegova se potreba davno osjećala. Još je Pio XI. 1935. godine osnovao komisiju za kodifikaciju prava Istočnih Crkava, koja su bila razasuta u nebrojenim odlukama različitih općih i pokrajinskih koncila. Ta je potreba posebno uočena na II. vatikanskom koncilu. Zato je Pavao VI. osnovao novu komisiju koja je ovo djelo dovela do kraja.

Ovaj dokument imat će veliko značenje za život naše istočne braće (ovdje prvenstveno mislim na grkokatolike ili bolje reći katolike istočnog obreda, koji žive u Bačkoj, Slavoniji, Bosni, Žumberku i na jugu Makedonije). Ovaj Zakonik regulira i naše odnose prema njima. Veliki je ekumenski značaj ovog Zakonika jer će poslužiti i mnogim samostalnim Pravoslavnim crkvama kao uzor ili nadahnuće da i oni pokušaju kodificirati svoje dosadanje zakone. Sve bi to moglo biti od velikog ekumenskog značenja jer će tako biti osvijetljeni mnogi pravni odnosi koji su možda bili predmetom nesporazuma.

Papa i Crkva u Hrvata

Kada je ljetos predsjednik slovenske vlade Lojze Peterle sa izaslanstvom stranke Slovenskih kršćanskih demokrata boravio u Rimu i susreo se sa Papom u Castel Gandolfu, izjavio je za tisak da je Papa dobro obaviješten o svemu što se događa u našoj zemlji. Da je ta izjava točna vidi se i po izjavama samoga Pape, koje upućuje hrvatskim hodočasniciima u različitim prilikama. Tako je predstavnicima naše autohtone hrvatske družbe "Sestara Služavki Malog Isusa" rekao da im je njihov utemeljitelj biskup Štadler "povjerio da služe Malog Isusa u njegovoj najmanjoj braći: u siročadi i nemoćnima!" Gotovo svake srijede nađe se pokoja skupina hrvatskih hodočasnika na generalnoj audijenciji kojima Papa uputi primjerenu poruku. Iz sadržaja tih poruka vidi se jasno kako Papa savršeno poznaje situaciju u našoj zemlji. Tako somborske vjernike potiče da "žive u istini i ljubavi, te da rade u skladu evanđeoskih načela". Kad pozdravlja vjernike iz Gornjeg Vakufa pred višestranačke izbore potiče ih kako je dužnost vjernika da sudjeluju u društvenom životu: "Slijedeći nauk Evandjelja i vodeći računa o opravdanim razlikama drugih, u svojoj sredini budite pravi promicatelji slobode, uzajamnog poznavanja i poštivanja, te djelotvorne suradnje za opće dobro". Vjernicima iz Hrvatske govori: "Stvoritelj je darovao čovjeku slobodu i ona je kako pjeva vaš hrvatski pjesnik Ivan Gundulić, 'dar u kom sva blaga višnji nam Bog je do'. Sloboda zahvaća sav ljudski život i bez nje čovjek ne može ostvariti svoj uzvišeni poziv, ni dostojanstvo". Sve te izjave nedvojbene govore o velikoj Papinoj ljubavi prema našem narodu i Crkvi u njemu. Tim nas više zbunjuju već dulje vrijeme postupci vatikanske diplomacije prema nekim dijelovima Crkve u našem narodu. Posljednji takav gest koji nas zabrinjava je osnivanje tzv. "Istočne biskupske konferencije", u kojoj nema ni jednog biskupa Hrvata. O tom nas je obilato obavijestio svjetovni tisak. Kako to razumjeti? Nadamo se da će ovaj vapaj doći Papi do uha srca te da će se više zainteresirati, što se to među nama zbiva? Tako naša vjernost i ljubav prema "Petru naših dana" ne bi bila odviše često stavljana na kušnju.

ŽIVOTNI PUT o. GERARDA TOME STANTIĆA

1.) ROĐENJE KAO U BETLEHEMSKOJ ŠTALICI

Tomo Stantić, koji je kasnije u karmelskom redu dobio ime Gerard od sv. Stjepana Kralja, rodio se 16. rujna 1876. godine u Đurđinu kod Subotice.

Rođenje mu je bilo slično Isusovom u betlehemskoj štalici.

Razne su okolnosti po kojima se očituje ta sličnost.

Njegovu majku Đulu (Julijanu), rodnom iz Bikića, sela koje se sada nalazi u Mađarskoj, prozvali su "divicom i udovicom". (1) Njezin prvi muž naglo se razbolio iza svadbe i iza kratkog vremena je umro. Đula je tako ostala mladom udovicom, a sa svojim mužem nije ni živjela.

Iza izvjesnog vremena Đula se udala za Josu Stantića, također udovca.

Joso Stantić je imao u prvom braku šestero djece od kojih su troje ostali živi i koje je Đula zatekla kada se za Josu udala. Troje, od šestero djece, su umrla još u dječjoj dobi.

U drugom braku, s Đulom, Joso je imao još sedmero djece, od kojih je petero ostalo živi, dok su dvoje umrli kao mala djeca.

Od petero djece iz drugog braka Joso je imao tri kćeri: Stanu, Mandu, Marišku, sina Matu i najmlađeg Tomicu, koji je postao karmelićanin, a postupak za njegovo proglašenje svetim pokrenuo je subotički biskup Matiša Zvekanović 1985. godine.

Osim okolnosti njegove majke, koju su prozvali "divicom i udovicom" radi gotovo neposredne smrti njenog prvog muža nakon vjenčanja, ima sličnosti sa Betlehemom i rođenje malog Tomice, kasnije o. Gerarda. Kada se Tomica imao roditi, bila je u obitelji izvjesna napetost. Djeca, koja su već poodrasla osjećala su neku vrstu "sramote" da će imati još jednog malog brata ili sestricu. Nije im to bilo ugodno, jer su već bili odrasli i spremni za ženidbu, odnosno za udaju. Mama Đula se sve nekako skrivala. Bilo je i njoj neugodno, jer izgleda da i mužu to materinstvo nije baš bilo po volji. (2)

Da neugodnost bude veća, nije bilo lako naći prostor u salašu za rođenje djeteta. Salaš je imao tri sobe, raspoređene kao svi salaši onog vremena. Bila je jedna soba u kojoj se spavalo i boravilo preko dana. Nasuprot toj sobi

bila je "čista soba", u kojoj redovito nije nitko stanovao niti spavao. Tamo su redovito bili kreveti na kojima je bilo brojnih jastuka od perja, pokrivača od perja, ormari s odjećom. Perje je služilo za otpremninu kćerima koje su se udavale. Po sredini između jedne i druge sobe, bila je "sridnja soba". Prednji dio te sobe služio je kao prolaz i pristup za jednu i drugu od spomenutih soba. Tamo je eventualno bio po jedan krevet. Drugi dio te sobe, odijeljen zidom, nalazio se otvoreni dimnjak, kroz koji je izlazio dim iz otvora seljačkih peći, koje su grijale sobe, i u isto vrijeme služio je za dimljenje mesa (šunki i kobasica). U neposrednoj blizini se redovito nalazila još jedna zgradica "mala kuća" u kojoj je bila smještena kuhinja i druge nuzprostorije. Prema fotografiji salaša roditelja o. Gerarda ne izgleda da je takva zgradica postojala.

U dijelu "sridnje sobe" (koja se zvala "kuća") salaša gdje je bio otvoreni odžak (dimnjak) redovito se nalazio ogrjev za grijanje soba, kao što je slama, kukuruzovina.

Sve u svemu, što se primjećuje i na fotografiji, prostor salaša je bio dosta skućen i nije bilo lako naći prikladan prostor za rođenje djeteta i to još u okolnostima izvjesne napetosti u obitelji.

Mama Đula je izabrala baš taj prostor ispod otvorenog dimnjaka da rodi svoga najmlađeg sina Tomicu. Za Tomicu, kao i za Isusa, nije bilo dostojnijeg mjesta: za Isusa štalica, a za Tomicu prostor ispod otvorenog dimnjaka! Na tom skromnom mjestu svoga salaša Tomica je ugledao svjetlo dana 16. rujna 1876. godine.

Možda je Tomičino rođenje u takvim okolnostima znakovito. Kasnije, kada Tomica postane svećenik karmelićanin, Gerard od sv. Stjepana, on će osobno posebno štovati Isusa u Otajstvu njegova Djetinjstva i biti aktivnim promicateljem štovanja "Malog Isusa" u cijeloj Bačkoj. Sa zanosom je govorio o "Malom Isusu" i potpisivat će svoja pisma s dodatkom: "Štovatelj Malog Isusa".

o. Ante Stantić

(1) Priopćenje nećaka o. Gerarda, Arhiv Vicepostulature, Zagreb

(2) Pismo nećakinje Ane, ondje

Nastavlja se.

KRUNICA ZA OBITELJ

Kad kažemo riječ "krunica", odmah nam se nametne predodžba lančića od pet puta po deset zrnaca koje zovemo "desetke". One su razdijeljene po jednim - često većim ili malo drugačijim - zrncom a nazivamo iz "očenašom". Na tom zatvorenom krugu visi produžetak od još po pet zrnaca koji završava s križićem.

Ta zrnca mogu biti veoma lijepa: od zlata, srebra ili brušenog kamena, ali i vrlo jednostavna od običnih plodova ili čak od izrezanog suhog kruha, kako su se znali služiti naši zatvorenici.

Tako sročena KRUNICA često je ukras na zidu uz Raspelo u našim kršćanskim kućama. Ali je osobito dirljivo vidjeti krunicu u sklopljenim rukama starca i starice, oca i majke, mladića i djevojke, pa i naše dječice. No, krunica je i divna MOLITVA u kojoj krunimo Presvetu Djevicu vijencem duhovnih ruža. Zato se ona kod nas zove još i "ružarij". Gotovo u svim jezicima krunica nosi ime kombinirano od pojma "ruža". Tako npr. svako veče možemo čuti kako na Radio Vatikan mole na latinskom "rosarium" BMV, koju prvom subotom predmoli naš dragi Sveti Otac.

Ova molitva potječe još iz 13. stoljeća, od sv. Dominika. Kroz svoju dugu povijest doživljavala je krize i obnove, kao i sve druge pobožnosti u Crkvi. Ali, eto, još i danas mnoštvo štovatelja Bl. Djevice Marije na taj način pozdravlja svoju Nebesku Majku ponavljajući onaj divni zaziv kojim je Presveto Trojstvo prvi put pozdravilo Mariju po Anđelu Gabrielu: "Zdravo Marijo, milosti puna...".

Preko Gospe obraćamo se Bogu razmišljajući velika otajstva iz Isusova života i našega otkupljenja. Crkva nam je odobrila tri kruga tih Otajstava: radosna, žalosna i slavna. A tako se odvija i život svakog čovjeka: u radosti, patnji i slavljenju...

Ovaj puta ćemo se pokušati malo zaustaviti u razmišljanju kako se Radosna otajstva krunice mogu primijeniti na život naših obitelji, kako ćemo se moleći radosnu krunicu zauzeti kod Gospe za obiteljske potrebe i probleme koji su često veoma teški. U tom smislu možemo za svaku desetinu stvoriti posebnu odgovarajuću nakanu, moliti za posebne milosti i darove. Tako na primjer:

1. Kod prve desetke Radosnog otajstva: "Isus koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela" promatramo događaj Navještenja. Marija prihvaća Božju ponudu da bude Majka Spasiteljeva i izgovara svoj FIAT. Neka mi bude po tvojoj riječi!... Sjetimo se u ovoj molitvi tolikih majki, koje su preuzele svetu zadaću primiti novi život u svome krilu i sačuvati ga dok ne ogleda svjetlo dana Gospodnjeg. Ali se, nažalost, moramo sjetiti i bezbroj žena "nemajki" koje bez skrupula ubijaju čedo pod svojim srcem. MOLIMO stoga Majku Mariju, da Ona posreduje kod Boga, kako bi SVAKO ZAČETO DIJETE DOSLO NA SVIJET i uživalo Božji dar života.

2. U drugoj desetki: "Isus, koga si, Djevice, Elizabeti u pohode nosila" pratimo Gospu na putu prema njevoj svetoj Rodakinji. Tu gledamo divan prizor susreta dviju

majki u blagoslovljenom stanju. Isus je u krilu Marijinu donio radost u Zakarijinu kuću i posvetio još nerođenog svoga Preteču. Tu je niknula i najljepša starozavjetna pjesma "Veliča duša moja Gospodina". Potaknuti smo da MOLIMO MARIJU neka sa svojim Božanskim Čedom POSJETI I NAŠE OBITELJI DONOSEĆI IM SREĆU BOŽJE PRISUTNOSTI među njima.

3. Treće radosno Otajstvo: "Isus, koga si, Djevice, rodila" vodi nas u divne prizore radosti, koji su slijedili nakon mučnog traganja za mjestom gdje će se roditi Spasitelj svijeta. Ovaj povijesni događaj nameće nam veliku nakanu: MOLIMO ZA MILOST da naše obitelji DOŽIVE BOŽIČNU RADOST NAD SVAKIM NOVOROĐENČETOM u kojemu ih je pohodio MALI ISUS kao "sunce s visine".

4. "Isus, koga si, Djevice, u hramu prikazala". Kod ovoga otajstva radosne krunice promatramo Gospu, kako izvršava sav Zakon i propise da ugodi Jahvi, svome Gospodinu. Radosno prikazuje Nebeskom Ocu svoga Sina, jer zna da Njemu i pripada; dobro se sjeća kako joj je rekao Anđeo kod Navještenja: "Zvat će se sin Božji"... Mi u zajednici vjernika trebamo puno moliti za današnje roditelje, DA KOD KRŠTENJA svoga djeteta budu svjesni da njihovo dijete ne pripada samo njima, nego u prvom redu Bogu. Zato MOLIMO DA SVOJU DJECU ZA BOGA ODGAJAJU.

5. Pred nama je i posljednji prizor iz Isusova djetinjstva: "Isus, koga si, Djevice, u hramu našla". Čitamo u Evandelju, kako je njegova Majka bila "zabrinuta" za svoje dijete... Ali, kad je Isus objasnio da njemu valja biti "u onome što je Oca njegova" Gospa je ponovila svoj "Fiat" i prepustila se volji Božjoj. I ovdje nam se pojavljuje velika nakana: Da se mladi ne oglušne, ako ih Bog po IMENU zove u svoju službu... A roditelji neka velikodušno prepuste BOGU INICIJATIVU U IZBORU ZVANJA NJIHOVA DJETETA.

Bilo bi divno, kad bi ova "Krunica za obitelj" postala i "Krunica u obitelji"! Molimo za to složno...

s. M. Anđelina Kujundžić
u listopadu 1990.

PA SE NE BOJ, BUNJEVAČKA NANE...

IV. skupština Instituta "Ivan Antunović"

Počasni članovi Instituta

Uz pjevanje poznate preljske pjesme "Podvikuje bunjevačka vila" počela je svečana IV skupština Instituta "Ivan Antunović" održana 8. studenog 1990. godine. Osnovan prije godinu dana (4. studeni 1989.) Institut je naslijedio djelatnost na promicanju kulturne povijesti i duhovne baštine Hrvata u Bačkoj osvjetljavajući njihove kulturne i duhovne korijene.

Institut nastaje kao kruna u mnogim prethodnim zapaženim manifestacijama: proslava 300. obljetnice doseljenja jedne veće grupe Bunjevaca u bačke ravnice; pohodi Mostaru, Tuzli, Baču; izdavanje BAČKOG KLASJA, SUBOTIČKE DANICE, izdavanje ZBORNIKA PREDAVANJA ZNANSTVENOG SKUPA U SUBOTICI 12. - 14. VIII 1986; zbornik OD GRADOVRHA DO BAČA. Na takvim plodnim temeljima sazidan je Institut.

Svečana skupština ima samo jednu temu: dodjeljivanje diploma počasnim članovima Instituta. Pred nama defiliraju imena slikara i slikarki naivki slamarki, koje su svojom originalnom umjetnošću dale veliki doprinos autohtonoj umjetnosti Hrvata-Bunjevaca u Bačkoj; slušamo imena narodnih pjesnikinja rođenih i stasalih na salašarskim prostranstvima plodne crnice; podsjećamo se imena vrijednih i iskusnih društvenih i kulturnih pregalaca našeg naroda u predratnim i poratnim razdobljima. Tu su, konačno, predstavnici našeg naroda iz susjednih zemalja Mađarske i Rumunjske.

Vrijedno je zabilježiti sva imena (navedena abecednim redom): ANICA BALAŽEVIĆ, Tavankut, MARA ČOVIĆ, Zagreb, CILIKA DULIĆ, Subotica, MATIJA DULIĆ, Đurđin, MARA IVKOVIĆ-IVANDEKIĆ, Đurđin, s. ANĐELINA KUJUNDŽIĆ, Subotica, ĐULA KUJUNDŽIĆ, Subotica, TONA KUJUNDŽIĆ, Subotica, ANA MILODANOVIĆ, Žednik, TEZA MILODANOVIĆ, Žednik, ANTON MUJIĆ, Baja, IVKICA OGNJANOV, Bač, JOZA PAŠIĆ, Zagreb, KATA ROGIĆ, Đurđin, IVAN STANTIĆ, Subotica, JOVANA STANTIĆ, Subotica, MARGA STIPIĆ, Subotica, STJEPAN ŠABIĆ, Subotica, MARIJAN TYNKUL, Lupak, ANTON ŠARVARI, Plavna, KLARA VLAŠIĆ, Osijek. Dirljiv i svečan čin dodjeljivanja diploma slijede govori zahvale. Zahvale? Možda. A možda i suzdržane suze radosnice radi priznanja koje

stiže, iako sa velikim zakašnjenjem, ali stiže, u novom demokratskom ozračju.

Izdvojio bih riječi Antuna Mujića iz Baje (Mađarska) i Marijana Tynkula iz Lupaka (Rumunjska). Njihov nastup naznačava bliže povezivanje i razumijevanje jednoga naroda razdvojenog državnim međama. Daj, Bože, da se započeta suradnja i nastavi!

Zapaženu riječ je nadahnuto izrekao Ivan Stantić, predratni i poratni djelatnik u svim društvenim i kulturnim zbivanjima i strujanjima našeg naroda. U svojoj riječi oratorskim stilom i nastupom prikazivao je kao na filmskoj traci sve tegobe i radosti življenja na ovim ravnicama, nestalih ideala, ali i probuđenih nada u uspješnije Sutra. U tome svoju ulogu ima i Institut.

"Pa se ne boj, bunjevačka nane,
Nikad neće nestat' tvoje grane."

Da parafraziram i s. Anđelinu Kujundžić. U našim srcima gori buktinja, ne svijeća, gori buktinja za suradnju, suživot, mir sa svim ljudima dobre volje. Ruke su pružene!...

Prikladan dekor svečanoj skupštini svakako je izložba slika gospođe Cecilije Milanković. Nekada davno, prije pola stoljeća i više, pjevali su klasovi u poeziji Alekse Kokića; danas pjevaju slike u nježnom koloru naših poljana, salaša, nedjeljnih odmora, izlaska sunca, djevojaka. Slijede asocijacije na Cesarića ("O sati sumnje, sati bola..."), Jesenjina ("Ne žalim, ne zovem, ne plačem..."). Svojim slikama gospođa Milanković nam samo pruža originalno viđenje naših krajolika.

Vlč. Marijan Tynkula

Izložbu je otvorio Šime Peić-Tukuljac, predsjednik Likovne sekcije "Bunjevačkog kola". Predstavljanjem slikarke, približio nam je punije doživljavanje izloženih slika.

Ova divna izložba je neposredan uvod u Znanstveni skup o Aleksi Kokiću.

Sa svoje strane dobitnicima diplome počasnog člana Instituta "Ivan Antunović" želimo da im diploma posluži kao podstrek da nastave svoju nikad završenu djelatnost.

Hvala im!

Ivo Prčić, mladi

UZ IZVANREDNU SKUPŠTINU KUD "BUNJEVAČKO KOLO" U SUBOTICI

MUZIKA BEZ NOTA

Povod ovog javljanja jeste prijedlog iznešen na izvanrednoj Skupštini KUD "Bunjevačko kolo", održanoj 4. novembra, da se Društvu vrati izvorni naziv u naslovu: Hrvatsko kulturno umjetničko društvo "Bunjevačko kolo". Prijedlog, koji je bez ikakvih politikanskih primisli iznešen za javnu raspravu, dočekan je sa unaprijed napisanim čitavim političkim traktatom i scenarijom demonstrativnog napuštanja dvorane, poslije čega je svaki civilizirani dijalog o prijedlogu praktički bio deplasiran.

Nešto o prirodi prijedloga samog. Osnivači Društva daleke 1969. godine osnivaju ga sa ciljem da njeguje, izučava i razvija kulturu i tradiciju Hrvata-Bunjevaca i stoga daju naziv HKUD "Bunjevačko kolo". No, zahvaljujući određenoj politici i pod pritiskom određene politike, ono "hrvatsko" iz naziva nestaje. I od tada se rad Društva svodi na postojanje folklorne i muzičke selekcije. Time vladajuća politička garnitura dokazuje da Bunjevci mogu imati svoje "Bunjevačko kolo", da mogu u njemu igrati, pjevati, svirati i piti do mile volje. A sve što je preko toga direktno ugrožava ne toliko druge koliko njih same. Znači, ako se Društvo određuje samo kao "Bunjevačko kolo", onda je ono otvoreno, ali ako stoji "hrvatsko", onda ne samo da je ono zatvoreno za sve narode i narodnosti, nego je politički prljavo i opasno. U kontekstu tih političkih igara treba reći da nacionalno iskazivanje Bunjevaca kao Bunjevaca njihov nacionalni, kulturni i povijesni identitet se svodi na ništa, pa tako Bunjevci nemaju pravo ni na dostojanstven način proslave 300. godišnjice svog doseljavanja, jer bi tom proslavom ipak nešto malo i bili. A ako pođemo od naše omiljene pjesme "Naša j'grana mala al' je fina", oni ne čuju upravo ono što im pjesma kaže. Da su, tek samo grana, koja ima stablo, korijen i krošnjju. Da li će se pojedinci sa te grane osjećati i nacionalno opredjelivati kao Hrvati, Srbi, Mađari, njihovo je kulturno političko pravo, ali unutar kojeg, u svakom slučaju, dolaze do svog nacionalnog identiteta. Govorim o nacionalnom, jer je to pitanje visilo u zraku inače

hladne i nedozvoljene zanemarene dvorane Društva, i jer je to pitanje, nažalost, sviju nas do danas ostalo otvoreno, a opasno se u vidu straha i mržnje nadvilo da nas sve proguta bez obzira koje smo nacionalnosti. Stoga sam mišljenja da se postojanje Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj mora rješavati upravo kroz institucije i ustanove kulturno-umjetničke i znanstvene provenijencije. A unutar kojih će se na bazi međusobnog upoznavanja i otvorenosti prožimati i graditi onaj nacionalni identitet gdje će se naš patriotizam iskazivati prema Jugoslaviji a ne prazniti u međusobnim mržnjama. A to da na teritoriji Srbije u ovome času ne postoji nijedna ustanova ili institucija koja bi se na bilo koji način bavila pitanjima Hrvata-Bunjevaca kulturna je sramota. A Bunjevci, koji su samo Bunjevci, bez vrijeđanja i omalovažavanja, sem folklora i muzike na kojoj tako inzistiraju, drugo i nemaju, pa ako im je to za Europu dovoljno, neka izvole, ali tada se društvo mora zvati folklorno-muzičko društvo, a nikako umjetničko društvo "Bunjevačko kolo".

Skupština je bila prilika, i jeste, da se na jedan demokratsko tolerantan način pokrenu neka kulturno-politička pitanja, a ne da se metodom arogancije i demonstracijama ona minira. Odgovorno tvrdim da iza prijedloga nije stajala produžena ruka ni politike, ni stranke, a isto tako tvrdim da oni koji misle da se sve može ostaviti izvan politike, do guše su u politici koja je iza nas. To, da li će se vratiti izvorni naziv Društvu u ovom času je manje bitno, ali u svakom slučaju zaslužuje dužnu pažnju i dostojanstvenu raspravu, ali to, da ni u Statutu Društva ne treba da stoji da će se Društvo baviti negovanjem i izučavanjem kulturne baštine Hrvata-Bunjevaca, izvan je zdrave pameti i reziduum one vrste politike i boljševizma koji će nas i dalje voditi kroz mrak ka sve novijim i opasnijim podjelama.

Vojislav Sekelj

SVEČANI GOVOR PRIGODOM PROGLAŠENJA POČASNIH ČLANOVA INSTITUTA "IVAN ANTUNOVIĆ"

Naslovi počasnog članstva obično se dijele nakon duljeg vremenskog razdoblja postojanja i djelovanja neke ustanove, kada se ona već afirmira na određenom polju djelovanja u narodu kojem je na službu. Institut "Ivan Antunović" nominalno postoji svega godinu dana. No, svima vama je poznat rad Organizacionog odbora za proslavu 300. obljetnice doseljenja jedne veće skupine Hrvata u ove krajeve. Taj odbor je stasao iz kruga suradnika "Bačkog klasja" i "Subotičke Danice", a iz tog kruga je potekla ideja o osnutku jedne trajne ustanove za kulturu Hrvata u Bačkoj. Poznato je da je ta ista skupina dobronamjernih pregalaca učinila lijep dio posla. Tu je nekoliko znanstvenih skupova i nekoliko zbornika (do sada tri, ako ne računamo ovaj broj o Ivanu Antunoviću, koji je u tisku), nekoliko veličanstvenih manifestacija u povodu spomenute 300. obljetnice u Subotici, Tuzli, Mostaru i Baču, koje su skrenule pažnju na nas, kao na sastavni dio hrvatskog kulturnog etnikuma. Treba naglasiti da je gotovo sve, što se o nama tiskalo, bilo ovdje u našim bačkim prostorima, ili uopće u hrvatskim i jugoslavenskim razmjerima, na bilo koji način, potječe iz ovoga kruga suradnika. Zatim cijele serije književnih večeri i drugih kulturnih manifestacija, a da i ne govorimo o tihom istraživačkom radu koji teče i čije će plodove objelodanjivati naš Zbornik "Ivan Antunović".

Sve je to stvarano unatoč tolikim opstrukcijama i zaprekama, ne samo iz redova onih kojima sve što je katoličko i hrvatsko u ovim prostorima, nije drago, nego i iz redova onih od kojih bi se očekivala iskrena podrška. No, Bog vidi i on će svakoga nagraditi prema djelima, a uzdamo se i u objektivni sud povijesti. Tako eto Institut "Ivan Antunović" ima stanovitog kredita da ustanovi počasno članstvo. Do sada smo dali diplome počasnog člana prvom biskupu Crkve u Hrvata, kardinalu Franji Kuhariću i našem Ordinariju, biskupu Ivanu Penzes. Ove, koje ćemo danas dodijeliti, Vama počasni članovi ovog Instituta, nisu bez intelektualnog i moralnog pokrića.

No glavni razlog, radi kojega se većina članstva ovog Instituta odlučila da Vam se dodijeli ovo priznanje, nije bilo ni nutarnje bogatstvo duha ove Ustanove, niti njezina želja za afirmacijom pred našom užom i širom javnošću, nego nas je prije svega vodila misao i želja da ovim činom pred cijelom kulturnom javnošću priznamo, da smo svjesni da sa osnutkom Instituta "Ivan Antunović" ne počinje kulturna povijest Hrvata u Bačkoj, iako je to prva ustanova ove vrste u dugogodišnjoj povijesti našeg bivovanja u ovim bačkim i podunavskim prostorima. Ovim činom želimo izraziti svoju duboku svijest, da mi ulazimo u povijest naše kulture kao nastavak one

kulturne djelatnosti, koju su gradile generacije i pokoljenja prije nas, kojima ste Vi, počasni članovi, vrijedni predstavnici. Ovim priznanjem, uz Vaša osobna zalaganja, želimo odati priznanje svim pokoljenjima, koja su marljivo gradila mozaik ove naše duhovne i kulturne baštine.

Netko je naš Institut "Ivan Antunović" nazvao našim "duhovnim korijenom", pa smo se zato požurili da i na ovaj način uspostavimo što čvršću i dublju vezu sa Vama i preko Vas sa svim onim pokoljenjima, koja predstavljaju stvarno naše zdravo duhovno korijenje. Mi se onima, koji su već u vječnosti, odužujemo na taj način da o njima i njihovu djelu priređujemo znanstvene skupove, vrednujemo njihov rad i čuvamo sve ono što bi iz njihove ostavštine moglo biti korisno za naš život u ovaj povjesni trenutak, sve to želimo u formi Zbornika "Ivan Antunović" dati u pismenom obliku našoj kulturnoj javnosti i budućim pokoljenjima, kao našu duhovnu i kulturnu baštinu. Vama pak, živim svjedocima i kulturnim pregaocima čije su se životne sjene izdužile, a sile već onemoćale, želimo reći da su svi Vaši naponi ugrađeni u stvarnost naše duhovne baštine, makar Vam to do sada nije nitko izričito priznao. Zato Vam, ja danas, u ime ove naše kulturne ustanove, sagibam koljena u znak priznanja za sav Vaš trud i ljubim Vaše stvaralačke ruke u znak priznanja za sve učinjeno, ali i za sve ono što ste htjeli učiniti, a zla Vam vremena nisu dopustila.

Ovo priznanje, tako slabo i ljudsko, osjećali smo kao imperativ pravednosti. Pokoljenja prije Vas imala su sreću da su plodovi njihova rada bili objelodanjeni i vrednovani i priznati. Vi ste pokoljenje, koje je u svojoj mladosti uložilo mnogo truda, a kada je trebalo doći vrijeme da se vide plodovi Vašeg rada, došla je teška i hladna noć ideološkog jednoulja. Vi ne samo da niste bili nagrađeni i priznati za Vaš rad, bili ste proglašeni ideološkim mračnjacima i najvećim narodnim neprijateljima, te opasnim i rušilačkim elementima društva i državnog poretka. Znamo, kako Vas je to moglo boljeti. Zato Vam želimo, u svitanje vremena istinske demokracije i slobode, odati naše priznanje za sve ono što ste prije svega pretrpjeli i prema mogućnostima i učinili u tom teškom razdoblju naše povijesti. Želili ste sačuvati ono što se sačuvati dalo, a napose čuvajući svoju vjeru i pripadnost hrvatskoj kulturnoj baštini, koju nam žele isčupati iz svijesti i srca.

Zato, dragi naši novi počasni članovi Instituta "Ivan Antunović", ova diploma je prije svega naše priznanje za sve što ste pretrpjeli za stvar vjere i naroda. To Vam je priznanje za sve one sate dugih saslušavanja od

strane tajne policije, za telefonska uznemiravanja, za dane provedene u zatvorima, za sve ono vrijeme koje ste, radi toga što ste, kako reče jedna politička osoba, "tražili samo svoja ljudska i narodna prava", morali biti bez zaposlenja, ili ste morali raditi na takvim mjestima koja nisu odgovarala Vašim kvalifikacijama, za sve one prezirne poglede i uvredljive riječi kojima su vas kvalificirali kao "klerofašiste", "suradnike okupatora" iako to, siguran sam, nikada niste bili, a kasnije kao "kleronacionaliste" te "hrvatske šoviniste", "maspokovce", "ustaše" i tko zna kakve druge epitete Vam prilijepiše. Ovo priznanje želi dati zadovoljštinu za sve ono što ste morali pretrpjeti, a niste mogli reagirati i pobiti očite laži i nepravde koje su se iznosile, bilo protiv Vas osobno, ili ustanova kojima ste bili na čelu, ili bili jednostavni članovi. Nije lako podnositi nepravdu i da se ne može reagirati na lažne objede i uvrede. Bog, jedini pravi sudac, dat će Vam dostojnu nagradu, ali to nas ljude ne ispričava da i mi to priznamo javno pred svijetom!

Posebno Vam priznanje ide, da ste ostali vjerni svojoj Crkvi i svom narodu i da ste u tim teškim vremenima, nastojali sačuvati barem onaj minimalni dio naše kulturne i duhovne baštine, kao što je bila "dužijanca" i drugi naši običaji, koji su neko vrijeme bili jedini izraz naše narodne pripadnosti, jer nam se ime i u crkvi nije spominjalo. Tu svijest pripadnosti prenosili ste šutke i skriveni na mlade naraštaje. No, svi bez razlike, svatko na svoj način, tko perom, tko stihom, tko kistom, tko povijesnim istraživanjem, tko umjetnošću zlatnoga klasja, tko tihom organizacijom, svatko prema svojim silama i mogućnostima, nastojali ste da doprinesete rastu naše duhovne i kulturne baštine. Ova ustanova se obavezuje, da će sve te vaše plodove duha učiniti dostupnim što široj kulturnoj javnosti, bilo kroz publikaicije, književne večeri (kao što smo to već i učinili sa našim pučkim pjesnicima), samostalno izložbe, kako to činimo i danas, ili na bilo koji drugi način.

Dozvolite, da na poseban način pozdravim dva počasna člana Instituta "Ivan Antunović", a to su predstavnici našeg naroda s onu stranu mađarske i rumunjske granice, Antun Mujić, obnovitelj i predsjednik "Bunjevačke čitaonice" u Baji i Marijan Tynkul, svećenik i župnik u hrvatskom selu Lupak, koji se trudio za teških vremena održati hrvatsku svijest i katoličku vjeru u svom puku, nabavljajući im hrvatske molitvenike, katekizme i ilustrirane Biblije. Obojica su veoma zaslužni za očuvanje identiteta našeg naroda u dvije susjedne države, kako u prošlosti, a ali imaju divne planove za sadašnji trenutak i za budućnost. U tome im ova naša ustanova želi najiskrenije i najdobrohotnije pomoći. Duboke povjesne veze i geografska blizina vezuju nas za ove dvije hrvatske enklave, pa, ako Bog da, za kratko vrijeme vezat će nas i duboke kulturne veze!

Sada bih imao još jednu molbu na Vas, počasni članovi Instituta "Ivan Antunović". Molim Vas, da ovo

priznanje ne shvatite kao "umirovljenje", tj. da Vas ovim činom Institut stavlja u stanje mirovanja. Iako poštujemo Vaše sjedine, mi Vas molimo, angažirajte se prema svojim mogućnostima. Potrebna nam je Vaša velika životna mudrost i iskustvo i posebno Vas molimo, Vas koji ste bili na čelu pojedinih ustanova, pokupite i pobilježite što više dragocjenih podataka o tim ustanovama ili osobama, jer mnogo toga će sa Vašim odlaskom, otići u zaborav, a vremena nam nisu bila sklona, mnoge su pismohrane i dokumenti nestali i uništeni u ovih proteklih pedeset godina. Tako ćete eto i na taj način "podvoriti svoj narod"!

Kada je papa Ivan XXIII bio izabran za papu, Rimljani su mu priredili veliku bakljadu, u zahvalnoj riječi, papa je zamolio prisutne da kada dođu kući, neka pomiluju svoju dječicu po glavi i neka reknu, da je to "papino pomilovanje"! Kada Vam sada budem u ime Instituta pružio diplomu počasnog člana Instituta "Ivan Antunović", primite to kao "papino milovanje", to jest "milovanje Crkve", koja je zato tu da "dvori svoj narod"!

predsjednik Instituta Lazar Ivan Krmpotić

(Pozdravni govor na svečanoj dodjeli diplome počasnim članovima Instituta "Ivan Antunović" u Subotici u sjemenišnoj kapeli u "Paulinum", 8. studenog 1990. god. poslije podne)

SVETA NOĆ

Noćas je neka skrivena sila po sjajnom nebeskom svodu prosula pregršt dragulja, o noćas sve je tako tajanstveno, tiho i meko ko priča malog slavuju...

Otkuda noći ovoj toliko raskoši, sjaja? Otkuda pjesme sred noćnog mira? čemu u gori vesela svirka, čemu ta žurba čudna judejskih mladih pastira?

O čudo noćas se zbilo... čudo kakvoga svijet još nikada nije gledao. U štali na slami leži kraj čiste Djevice Majke maleno, božansko Čedo.

Kako je krasno to Čedo, što leži sve u sjaju...! To lice, ta usta, te oči! O kako se nebesko čudo u štali dogodi prosto radosne ove noći.

Aleksa Kokić

ZNANSTVENI SKUP O ALEKSI KOKIĆU

Nova bista Alekse Kokića, rad i poklon Neste Orčić

Novinska vijest:

Pedesetu obljetnicu iznenadne smrti pisca bunjevačkih Hrvata Alekse Kokića (1913. - 1940.) obilježiti će Institut "Ivan Antunović" u Subotici prigodnim znanstvenim skupom 9. i 10. studenoga. Na skupu u Subotici sudjelovat će kritičari i povjesničari književnosti srednjega naraštaja iz Zagreba i Subotice. Mladi pjesnik, rođen 14. listopada 1913. u "metropoli bačkih Hrvata" - kako su obično pisci nazivali Suboticu, svoj je zavičaj zadužio književnim priložima, najčešće pjesmama. Prije svećeničkog ređenja potkraj 1936. objelodanjena je Kokićeva prva samostalna lirski zbirka "Klasovi pjevaju". Druga pak zbirka Kokićevih stihova složena je pod naslovom "Srebrno klasje". (hina)

(Vjesnik, 8. studenoga 1990., strana 9)

Tako je Institut "Ivan Antunović" prešao lokalne međe i promoviran u visokotiražnim novinama, a sa Institutom ponovo se vraća u hrvatsku književnost ranopremинуli pjesnik Aleksa Kokić.

Skup je zamišljen da se djelo Alekse Kokića revalorizira u širem kontekstu hrvatske književnosti. Nažalost, dobri poznavaoči djela Alekse Kokića (Đuro Vidmarović, Neven Jurica, Božidar Petrač) nisu došli zbog objektivnih razloga. Šteta.

Skup je otvorio predsjednik Instituta Lazar Ivan Krmpotić. U svojoj uvodnoj riječi prikazivao je hrvatsku kulturu do rata, a u okviru hrvatske kulture društvena i kulturna kretanja kod bačkih Hrvata. U poslijeratnom životu, sada, u širokoj demokratizaciji, 50

godina poslije smrti i Alekse Kokić zauzima svoje mjesto u hrvatskoj književnosti i kritici.

Zbog promjena u programu Skupa (razlog: odsustvo pomenutih predavača) prvi je govorio Antun Mujić iz Baje (Mađarska). Sočnim narodnim jezikom, naučenim od dide i majke, od rođene nane, naučenim kod kuće, a ne u školi, izneo je u podužem pregledu život bunjevačkog puka s onu stranu granice, od daleke 1920. godine, kada su povučene granice između novonastalih država, pa sve do sada, do danas kada se u oživljenoj demokratizaciji radaju nove nade. Jednom riječju: bunjevačka manjina nema osnovne društvene, školske, kulturne, jezičke preduvjete za iskazivanje svoga nacionalnog identiteta.

Institut "Ivan Antunović" može u tome pomoći.

Sestra Fides Vidaković održala je zapaženo predavanje "Duhovna ekologija i stil u pjesmama Alekse Kokića". Ekologija se definira kao nauka o odnosima čovjeka, životinja i biljki prema svojoj mrtvoj i živoj okolini, kao i jednih prema drugima. No, sestra Fides govori o duhovnoj ekologiji, o poremećenim odnosima između čovjeka i prirode, između dobra i zla. Čovjeka treba vratiti Bogu, živjeti sa prirodom i u prirodi kao sv. Franjo Asiški. Božji stvoreni svijet je dobar i lijep, ali i iskrivljen poremećenim odnosima.

Aleksa Kokić kao čovjek, svećenik, pjesnik, prijateljio se sa svim životima, duša mu se sagledava u Gospodinu.

Sestra Fides analizira Kokićeve pjesme i svodi ih na odnose čovjeka i svemira u nevidljivo ispletеноj eshatološkoj vezi.

Zaključak: Kokić je znao doživljavati Boga, znao je da živjeti znači - slaviti Gospoda.

Vlč. Miroslav Orčić je prikazao socijalne pjesme Alekse Kokića. (Predavanje: "Socijalne pjesme Alekse Kokića"). U odsutnosti vlč. Orčića predavanje je pročitala g-đa Vita Grunčić.

Dio
prigodne
izložbe
umjetnice
Milanković

Vlč. Orčić prikazuje gospodarsko stanje u našim krajevima od kraja prvoga svjetskoga rata, sve do pred drugi rat. Gospodarski položaj radnika i sitnih seljaka je slab. Ne mogu rješavati svoje egzistencijalne probleme. Zbog toga neki skreću i u kriminal. Ne mogu pohađati školu, gube svoju nacionalnu svijest. Susreću se sa socijalnim nepodobnostima, sa negativnostima gospodarskog sustava, pojavljuju se zelenaši, hipoteke. Ta fluktuacija sa salaša, iz sela u grad ima i svoje pogubno naličje. Zaboravlja se ime, jezik, vjera otaca.

Sve to uvida Kokić i u svojim socijalnim pjesmama u jednom kršćanskom određenju naslućuje razrješavanja socijalnih pitanja svoga vremena.

Vlč. Marko Vukov nam je dao lik bunjevačkog salašara u pjesmama Alekse Kokića. (Predavanje: "Lik bunjevačkog salašara u pjesmama Alekse Kokića")

U Kokićevim pjesmama nazire se u jednoj ravni razigranost narodnog života. "Ej, što je lipa..." To je život u obitelji, uz majku, oca, braću i sestre. U obitelji gdje je čak strano govoriti o zlu, o nasilju. S druge strane, u drugoj ravni, uočljivo je pak da je zlo u ekspanziji, da se salašarska obitelj raslojava, gubi, često zaboravljena u nekakvim čepencima dalekih predgrađa. Zato se Kokić i moli u "Večernjom molitvi na selu" za svoje sunarodnike da ne kunu i ne psuju. Izlaz je da se živi i da se bori, a utjeha je zemlja, rad, Bog.

Pjesnici su ljudi naglašene osobnosti, žive u svom svijetu, ali i kao pustinjaci naših dana osvjetljavaju i živote bunjevačkih salašara.

Na kraju jedna informacija: bistu Alekse Kokića je izradio akademski kipar Nesto Orčić.

Skup je zaključio predsjednik Lazar Ivan Krmpotić navodeći da se u stihovima Alekse Kokića odražavaju evangeoski principi sa suvremenim porukama. Jednostavno: Aleksa Kokić je dao svoju viziju ujedinjene Europe.

Ivo Prčić, mladi

BOŽIĆNA NOĆ SE SPUŠTA

Božićna noć se spušta...Ko sitne nestašne ptice srebrnih bijelih krila pahuljci lebde po zraku i redom nečujno padaju na njive, ceste, salaše, što se pomalo gube i nestaju u zimskom mra-ku.

Božićna noć se spušta...Sve više snijeg se hvata drveća crnih, kojima grane se zemlji svile. Ulice bivaju praznije, kućama ljudi se žure darove nose za sve drage svoje i mile...

Božićna noć se spušta...Al mnogi umjesto dara gorčinom ranjeno srce nose u svojim grudima, da Čedu božanskom daruju. Ono ih liječiti znat će i samo jer je nekada patilo među ljudima.

Sve više nebo se smrkava, sve gušće pahuljci padaju i cijela priroda veo na sebe bijeli pri- ma.

Pripravni budimo, braćo, na dolazak nebeskog Čeda u srcu grijmo Ga da Mu odviše ne bude zima...

Božićna noć se spušta...Ko sitne nestašne ptice srebrnih bijelih krila pahuljci lebde po zraku i redom nečujno padaju na njive, ceste, salaše, što se pomalo gube i nestaju u zimskom mra-ku...

Aleksa Kokić

ODGOJ DJELO LJUBAVI (4)

PRVE MATERICE I OCI

Dijete ne otkriva svoju mamicu tek tako. Kao, recimo, otvori oči i zapita: Vi ste, dakle, moja mama? Doći do otkrića majke i oca - to je duga priča. Neka djeca u trećem mjesecu a većina do šestog počinju razlikovati majku od ostalih ljudi. To dječje razlikovanje majke, a kasnije i oca, nazvao bih prvim čestitanjem materica i otaca. Velika je to radost za majku i oca kad ih njihovo dijete počme "uvažavati" i davati znakove da ih poznaje i da registrira njihovu ljubav i pažnju.

Taj prvi period djetetova života je uspostavljanje osjećajne veze s majčinskim likom. I nijedna veza kasnije u životu ne može se usporediti s ovom.

Sve ili ništa

Navezanost djeteta na majku je apsolutna. Ono traži sve ili ništa. Nije sposobno dijeliti svoju majku s drugima. Ona je samo njegova. Ono se raduje vlastitoj majci. Najprije prepoznaje samo dojkicu. Potom registrira njezin glas, poznate ritmove, emocionalnu toplinu, nježnost prilikom previjanja, kupanja i prenošenja, smirujuće glasove prilikom intervencija njege i hranjenja. Sve to postaje predmet njegovog interesa, prihvatanja, težnje i ljubavi. Zato teško djetetu ako majke nema (ili oca ili nekog tko ih zamjenjuje, ako je majka bolesna, ili ako umre). Bez emocionalnog kontakta dijete ne može živjeti. Ono umire. Dogodi se da najbolje hranjena djeca u bolnicama bez majke umiru od nedostatka ljubavi. Tu činjenicu liječnici nazivaju na različite načine: marasmus ili hospitalizam, sindrom iščupanosti ili anaklitička depresija. Pa ipak, sve se svodi na jedno: Ne živi čovjek samo od kruha! Ni tijelo se ne može razvijati bez sunca ljubavi. Dijete nije kofer da ga možemo ostaviti bilo gdje i bilo kod koga da bismo zarađivali novac i tjerali karijeru... Svaki dulji rastanak od majke je trganje dječjeg srca.

Zato je ljubav najbolji način odgoja, koji mora započeti od najranijih dana. Ta ljubav se izražava kroz svaki pokret. Stoga ne treba zanemariti tepanje, maženje, priljublivanje. Ne treba štedjeti na kontaktu: dijete se priljubljuje da osjeti toplinu tijela, da osjeti majčin puls, udarce srca. ne treba zanemariti ni nošenje da bi se sjetilo kako je u utrobi nošeno. Ne treba štedjeti na vizuelnom kontaktu pri ishrani i kupanju: ono treba pogledom da upije majku. Dijete ne razumije što mu kažemo ako se tome ne pridruži topao glas, poljubac, zagrljaj, milovanje... Iz svega slijedi jasan zaključak: nemojte štedjeti u izražavanju ljubavi na sve ove načine. Dijete od toga živi.

Tek nakon dvije i po godine svoga života početak će otkrivati tko mu je suparnik u toj ljubavi i reagirat će "ljubomorom" na njega.

Pamćenje djeteta

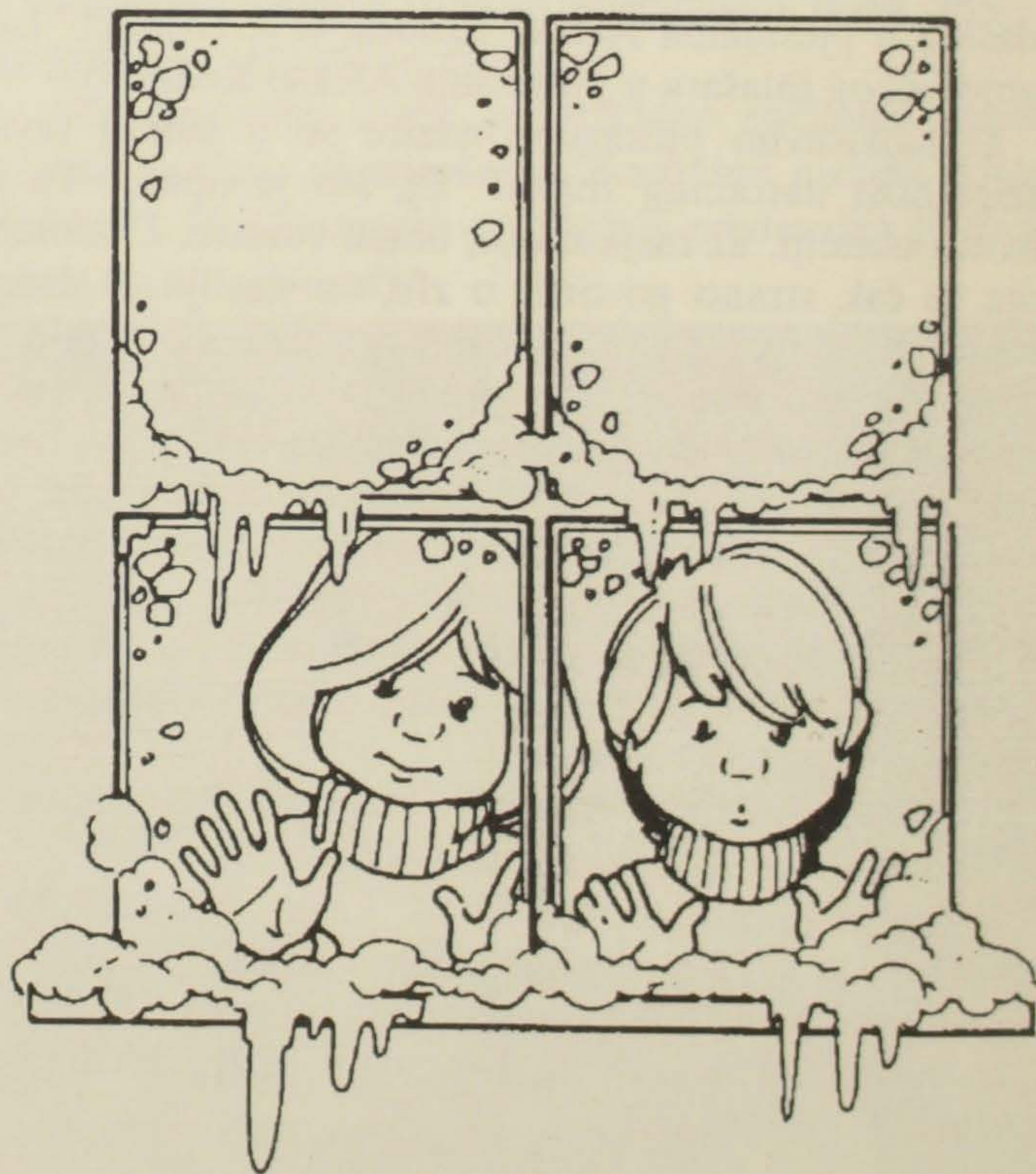
Dijete ne razumije duljih vremenskih razmaka. Svako odgađanje i rastanci dulji od vremena koje dijete može pamtiiti poprimaju za njega značaj "vječnosti". Dijete prve dvije godine pamti nekoliko tjedana, dijete u trećoj godini nekoliko mjeseci, a dijete od četiri godine snalazi se već prilično u vremenu. Dijete iza tih rokova neće više ne prepoznati svoju majku. No ako se majka samo preobuče ili zbog ozljede prekrije lice, dijete će iza prvotne zabune brzo prepoznati majku po glasu.

(nastavit će se)

Priradio: *Andrija Anišić*

Dijeljenje materica

BLAGDAN NEVINE DJEČICE

Prije svega svim prijateljima života čestitam Božić - blagdan Života! Dok se budemo radovali malom Isusu nemojmo zaboraviti u svojim molitvama i žrtvama sve one malene kojima prijete opasnost smrti. Neka nas na njih podsjeti i blagdan NEVINE DJEČICE koji slavimo u Božićnoj osmini. Sve će nas proći jeza dok u čitanju Božje riječi toga dana budemo slušali o plaču majki koje nitko ne može utješiti jer su im djeca pobijena. A mi se sjetimo "nijemih krikova" svih onih malenih koji će možda i ovih svetih dana radosti i života biti smaknuti u lijepo uređenim odjelima za pobačaje. Preporučimo zagovoru malih betlehemske mučenika sve očeve i majke koji su u napasti da prezru život. Neka im njihova krv bude izvor snage i odlučnosti u prihvaćanju života.

Radujmo se životu. Neka Nova godina bude više godina života, a manje godina smrti. Učinimo u tome svi svoj dio.

Za ovaj Božić razveselila me Svjetlana svojim pismom, koje objavljujemo u cjelini.

Draga Svjetlana! Iznela si puno tužnih i tragičnih činjenica. Mislim, čim tako pišeš, da ti je jasno tko je u pravu Crkva ili... Htjela bih te potaknuti da ti budeš instrumenat u Božjim rukama u borbi za život, za svaki život; da i sama pomogneš majkama i očevima da se odvaže prihvatiti dijete kojem su već dali život. Ne bi li se mogla organizirati dežurstva "prijatelja života" koji bi pokušali pred vratima odjela za pobačaje odgovoriti majke od te strašene odluke. Potrebne su konkretne akcije "za život", a najvažnija je molitva i žrtva. To može svatko! Učinimo svoj dio. Mjesečna misa na tu nakanu već je kod nekih ustaljena praksa, kada će postati i kod nas, ovisi o župnicima. Svjetlana hvala Ti na pismu! Možda će i ono potaknuti nekoga na ozbiljno razmišljanje i pomoći mu da promjeni odluku. Daj Bože.

Zahvaljujem i dr Lisecu na pismu. No o njegovim akcijama mogli ste čitati i u drugim našim katoličkim listovima, a i ja ću se u slijedećim brojevima osvrnuti na njega. Hvala i njemu!

Gleda mog prijedloga da se o. Gerardu utičemo u borbi protiv "bile kuge", t.j. pobačaja također sam primila neku potvrdu da je to dobra zamisao. Imam već i neke materijale koje i je dao o. Ante Stantić. Baš mu hvala! Molimo se o. Gerardu da spasi sve živote koje majke iz našeg naroda nose pod svojim srcem.

Voli Vas i pozdravlja sve Đurđica koja neizmerno voli živjeti.

Draga moja Đurđice!

Srce me boli dok ti pišem ovo pismo, jer sam ogorčena i tužna, a ti si jedina osoba koja će me razumjeti i pomoći.

Ti govoriš, pišeš, angažiraš se u borbi PROTIV POBAČAJA, a znaš li da su pobačaji "najnormalnija" stvar na svijetu! Znaš li da je od 100 žena, njih 90 barem jednom pobacilo, da je karcinom materice na prvom mjestu malignih oboljenja žena upravo zato što je svaka imala "par spontanih i par namjernih", da 90 % mladih bračnih parova kreće u brak, ne znajući ništa o prirodnom planiranju obitelji, osim da su kontraceptivne pilule "vrlo sigurna zaštita od neželjene trudnoće", a u krajnjem slučaju, jedna od sigurnih metoda je - abortus.

I dok se s jedne strane puno razočaranih i nesrećnih supružnika moli za makar jedan novi život, za makar jednu šansu da budu roditelji i odgajatelji, s druge strane ginekolozi i ostali imaju pune ruke posla da se riješe neplaniranih!

I ti mi, Đurđice, pišeš o borbi protiv abortusa, o životu nerođenog djeteta, o ljubavi koju mu treba pružiti, pišeš kako se mladi moraju o svemu dobro informirati i za bračni život odgovorno pripremiti... a nisi nas pripravila na to da je situacija u našem

gradu, u našem narodu sasvim drugačija, da je sve ono što ti pričaš za veliku većinu fantazija, da je svatko tko drugačije misli i čini "nesuvremen i neobrazovan".

Imam 18 godina, idem u školu, na vjeronauk, a nisam znala... nisam imala pojma da je ubojstvo djeteta kao "dobar dan"!

U bolnici žene među sobom čak ni ne koriste to dično ime - "pobačaj", već jednostavno govore o "čišćenju". Čiste se od takvih kao što si ti?! I pitam se, znaju li one da je to što čine zlo, grijeh? Zašto to čine? Zar je materijalna problematika tako važna, kada je riječ o djeci? I tko je tu u pravu: žena-majka, koja bira pravo svog djeteta na život ili Crkva koja osporava ženi to pravo? Ima li tu iznimnoga, ili je uvek sve jasno? Ne razumjem! Odgovori mi, molim te.

Puno te pozdravljam i molim Isusa za tebe i sve takve kao što si ti da ih roditelji prihvate i zavole!

Tvoja Svjetlana

P.s. Pozdravljam tvoj prijedlog o zavjetu i kao još jednu mogućnost predlažem redovite mjesečne sv. Mise u svakoj župi za život nerođenih!

(Uređuje: Andrija Anišić)

P O M A K

Što je POMAK?

Pokret mladih katolika - POMAK je organizacija mladih, koja djeluje na području Zagrebačke nadbiskupije. Cilj ove organizacije je povezivanje svih postojećih vjeronaučnih, župnih, molitvenih i drugih zajednica mladih, ostvarivanje kontakata s drugim crkvenim pokretima mladih u domovini i izvan nje, kao i aktivno sudjelovanje u Međunarodnom pokretu katoličkih studenata (IYCS - IMCS).

Smisao i zadaci POMAK-a

Osnovni cilj POMAK-a je "evangelizacija i edukacija mladih" - kako iznosi Statut ovog pokreta (član 4), na temelju Dokumenta "Christifideles laici" i drugih crkvenih dokumenata, a po rječima sv. Pavla: "Jer, kao što u jednom tijelu imamo mnogo udova i svi udovi nemaju isto djelovanje, tako smo i mi, mnogi, jedno tijelo u Kristu, a pojedinci udovi jedan drugomu." (Rim 12, 4-5).

Osnivanje POMAK-a

Ideja o stvaranju Pokreta mladih katolika potekla je od samih mladih, te njihovim naporima i angažiranjem, pokret je osnovan 16. svibnja ove godine u Zagrebu. Godišnja Skupština POMAK-a održana je 20. studenog 1990. godine u crkvi sv. Križa u Zagrebu, na kojoj je usvojen Statut ovog pokreta, izabrano predsjedništvo, savjetodavno vijeće i dr.

Aktivnosti POMAK-a

Od mnogobrojnih aktivnosti ovog pokreta, kako na lokalnom tako i na međunarodnom nivou, najviše pohvala zaslužuje najveća ovogodišnja samostalna akcija POMAK-a: radni vikend "Christifideles laici" u Samoboru od 12.

do 14. listopada ove godine. Vikendu je prisustvovalo i dvoje mladih iz naše biskupije: Svjetlana Kopunović i Mirko Pastva, vlč. Andrija Anišić kao član Vijeća za mlade BKJ, te 30-tak mladih iz Zagreba, Čakovca, Križevaca i Ljubljane. Na programu su bila i predavanja o radu župskih zajednica i o potrebi reevangelizacije, od dr. Josipa Balobana, dr. Marjana Orlića i vlč. Matije Stepinca. U sklopu radnih grupa sudionici su bili u mogućnosti čuti i razmjeniti ideje i iskustva drugih vjeronaučnih zajednica i uključiti se u rad tzv. "radio-nica" s temama: kateheza, liturgija, kultura, tehnika, ekologija...

Jedna od značajnih djelatnosti POMAK-a svakako je i redovito, mjesečno izlaženje njegovog biltena "POMAK" koji se može nabaviti na adresu: POMAK, Kaptol 9, Zagreb, ili kod vlč. A.A., Trg žrtava fašizma 19, Subotica.

POMAK - za sve

Pokret mladih katolika POMAK je u svojim ciljevima i nastojanjima otvoren za svaku već formiranu grupu mladih unutar Crkve, kao i za pojedince, ali se isto tako zalaže i za osnivanje jedinstvenog pokreta mladih na području cijele Crkve u Hrvata. Stoga im, u daljem radu želimo puno uspjeha i obilje darova Duha Svetoga.

Lucija

MISA MLADIH ZA MIR

U kapelici Crne Gospe u subotičkom franjevačkom samostanu, 9. studenog 1990. godine bila je "Misa mladih za svijet mira". Time su mladi željeli dokazati da se oni žele zauzeti za ostvarenje pravoga mira u našoj domovini i u svijetu.

Misu je predvodio p. Ivan Mikić, a s njim su koncelebrirali preč. g. Andrija Kopilović i vlč. g. Andrija Anišić. Prigodnu propovijed održao je preč. Kopilović. On nam je uputio riječi mira, točnije dao nam je recept kako moliti za mir naglasivši da se mir najprije ostvaruje u vlastitom srcu.

Mi mladi smo pjevali i molili (a mnogi su se prije Mise izmirili s Bogom po sakrametu sv. ispovijedi) i znamo da će nas Gospodin uslišiti. Nije nas bilo puno - oko 50 - iz Subotice i okolice, ali tješe nas Isusove riječi: "Gdje su dvoje ili troje sabrani u moje ime ja sam i ja među njima" i "Što god zaištete Oca u moje ime dat će vam".

Poslije sv. Mise potpisali smo čestitke - apel za mir, koje smo uputili na različite adrese vodećih političara naše domovine, kao i predsjedniku OUN-a.

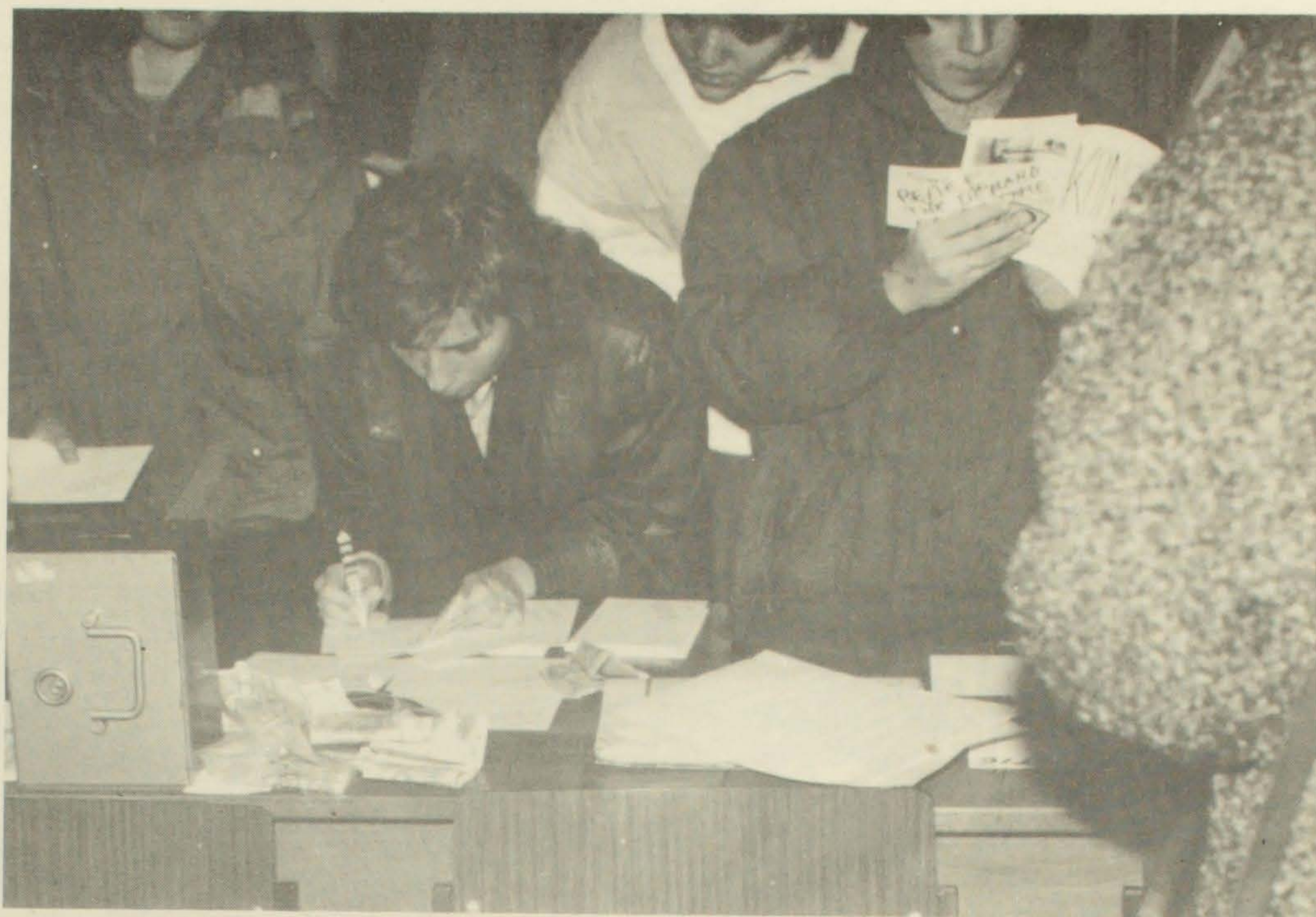
Na kraju bih pozvala sve, i stare i mlade, na molitvu za mir posvjećujući sebi i njima da za mir nije dosta moliti nego ga treba i živjeti ljubeći sve ljude.

Sneža

MLADI:

KNJIGA ZA VAS

Za sve one koji žele krenuti putem molitve, a nisu sigurni kako, preporučamo knjigu: "Razgovor s Bogom - piše Vam Terezija Avil-

Potpisivanje mladih

ska" - otac Antonio Sagarday, OCD (Zagreb, 1989.)

U knjizi se u vidu pisama sveta Terezija Avilska - velika učiteljica molitve obraća zajednicama svojih sestara i na vrlo jednostavan i razumljiv način piše o procesu molitve - od same želje da molimo sve do njezinog najvišeg stupnja - sjedinjenja s Bogom.

Knjiga je 40 dinara i može se nabaviti u kancelariji kod s.Ivane.

BUNJEVAČKI NARODNI OBIČAJI ZA BOŽIĆ

Bunjevci su svoje narodne običaje najuže vezali s virom i crkvom. Počecemo zato sa običajima koji padaju u vrime početka Crkvene godine. To je vrime adventa.

Poznato je da su u adventu "rorate" ("zornice"). One se drže na uspomenu kada je Blažena Djevica Marija u najvećoj oskudici i siromaštvu išla sa svojim zaručnikom u Betlehem da bi u priprostoju i hladnoj štalici rodila Spasitelja svita. Nije ona imala obični prnja da bi se sačuvala od zime, već joj je samo oštra i kruta slama bila i ležaj i pokrivač. Na uspomenu ovog puta Bunjevci u velikom broju polaze u crkvu, na sv. misu "roratu".

BETLEMARI

Dica od 10 do 15 godina nose osvitljenu crkvicu ili štalicu od tvrde 'artije u kojoj su likovi sv.Obitelji, sv.Tri Kralja, pastira, anđela i životinja koje spominje sv.Pismo. Idu sokakom i zalaze u kuće pivajući božićne pisme. Obučeni su u pastirska odila, maskirani su, a obično ji prati kogod od stariji'. Nji' darivaju 'ilom i novcom.

Ovaj običaj je zapravo obnavljanje one vruće želje proroka iz Starog Zavita da se rodi pravednik koji će doneti spas čovičanstvu.

Dan sv.Luce je prvi božićni svetac. Uoči toga dana Bunjevci siju žito u čaše i šoljice, koje će do Božića lipo prozeleniti pa će biti vidan znak rođenja Malog Isusa.

Posli božićni' svetaca ovo zeleno žito daje se piležu.

Na sv.Lucu ranim jutrom, a i priko cilog dana, ko prvi stupi u kuću, čestita s ričima: "Faljen Isus, čestitam vam sv.Lucu." Odgovara mu se: "Ti živ i zdrav bio!" Došljak odma' sidne do zatvoreni' vrata na zemlju i želi gazdarici da joj kvočke izlegu mnogo pilića.

Ovog dana počinje se rizanje krugova na prutu i svakog dana do Božića usiku jedan krug. Ovi krugovi znače želju proroka iz Staroga Zavita, a prut znači pravednika koji će se roditi na Božić. Još se tog dana piše trinajst cidulica sa narodnim krsnim imenima. To rade samo momci i djevojke i svakog dana na povratku sa "rorate" hotimice izgube po jednu cidulju na sokaku. Koja cidulja ostane za "ponoćnicu" to će ime biti Providnošću Božjom izabrani momak ili izabrana djevojka.

MATERICE

Dvi nedilje prije Božića su Materice. Ovaj narodni običaj i danas se održava vrlo svečano. Tako se odaje poštivanje majkama i ženskom svitu u obitelji. Čestitaju im i mladi i stariji. Mladima je dozvoljen pristup u svaku poznatu kuću, dok stariji idu samo najbližim rođacima. Obično se ide čestitati mami i majki i babi, tj. ženinoj materi. Osobito su svečane "materice" za novog zeta. On dobije od svoje babe bilu košulju "uzimaču" ko znak da njegova mlada obitelj napriduje u duševnom i tlesnom životu.

Mladi, osobito dica čestitaju ričima:

*"Faljen Isus, gazdarice,
Čestite vam materice:*

*Ja sam došo priko mora
Da mi date malo ora'.
Snašla me je strašna muka,
Da mi date i jabuka.
Vidio sam i ovaca
Da mi date i novaca.
Napolju je zdravo zima,
Molim jednu čašu vina."*

Odgovara se uvijek: "Živi i zdravi bili!" I onda dolazi na red darivanje: maramicu dobiju samo najbliži rođaci, a drugi dobiju orasa i pojednu jabuku u koju se zabode od svake vrste gvozdeni' novaca u znak da se mladima želi srića i napridovanje u ovom životu.

Domaćin nalije čašu vina i u nju spušta "buger" i čestitar ga dobije kad ispije čašu. Dica su kupila "materice" u torbicu, a danas se "materice" već kupe u tilorske maramice. To je oveća crvena maramica, i išarana je širokim plašama. Take maramice nose stariji Bunjevci i Bunjevke.

Kada se spušta mrak, zadovoljni i radosni čestitari vraćaju se svojim kućama. Što je koje dite više "materica" skupilo, to je bilo ponosnije, pa je veselo o tom pripovidalo sve do Božića.

U nedilju prid Božić su Oce. Ko što se na Materice slavi i daje dužno poštivanje mami i majki, tako se na ovaj dan slave oci u obitelji ričima: "Faljen Isus, čestiti Vam oci", a odzdravlja se također ričima: "Živi i zdravi bili!"

BADNJI DAN I BADNJE VEČE

Za Badnji dan i Božić vezani su najlipči bunjevački narodni običaji.

Na Badnji dan se ustaje rano. Ženski svit je zauzet oko pripravljanja 'ila za Badnje večer i za Božić. Peku se pleteni kolači i "božićnjak". Na "božićnjaku" su nalijpljene razne figure od tista: Blažena Divica Marija s malim Isusom i sve drugo što je vezano s domaćinstvom i imanjem.

"Božićnjak" je oveći kolač u koji domaćica metne novčić, pa kome dopadne kad se rasiče na Novu godinu, taj će priko cile godine biti sritan.

Na Badnji dan se ne smi tući, jer će na mistu udarca izrasti čir onom koji udara.

Isto tako, na Badnji dan iz bunjevačke kuće ne dadu ništa odneti, jer ako kogod štogod odnese, odneće i sriću iz kuće. Na Badnji dan je stroga post.

Uveče se, na najveću radost dice, unosi slama u sobu i pripravi astal za večeru. Na astalu je pored "grane" "božićnjak", lipe i zdrave jabuke, suve šljive i orasi. Pored toga je zeleno žito u čaši ili u šoljici, čirak sa svićom, koja cilu noć gori, mali betlem, čaša napunjena žitom u kojem je svićica. Pod čaršapom je prostrta slama, koju posli večere svi izvlače. Ko izvuče najdužu slamku, taj će najduže živiti.

Kad domaćica zgotovi večeru, pozove "položaja" (to je obično najmladi član obitelji ili mladi gost u kući) da na ognjištu, di je kuvana večera, zapali svićicu. Domaćica uzima jedno goruće drvo, koje se zove "badnjača" i nosi ga do sobni' vrata i lupajući o dovratke govori:

"Koliko varnica, toliko pilića; koliko ovaca, toliko jaganjaca; koliko konja, toliko ždribadi; koliko krava, toliko teladi" i tako dalje redajući sve vrste živine i stoke. Zatim "položaj" zapali svičicu na vatri ognjišta i nosi je u sobu čestitajući: "Faljen Isus, čestito vam Badnje veče!" Za njim ženski članovi obitelji nose večeru na astal isto tako čestitajući.

Domaćin ji sačeka kod astala, pa kad stupe u sobu, on ji posipa žitom i kaže: "Vi živi i zdravi bili!"

Zatim se svi mole naglas Bogu i prije nego bi sili za večeru, domaćin pokupi najmlade oko sebe i stoječki nad njiovom glavom lomi kolač. Oni gledaju gori i mrvice sa kojom kapljom vina padaju na njine glave kao znak očinskog blagoslova.

Mrvice kolača i kapljice vina znače tilo i krv Spasitelja koji se na taj dan rodio.

Posli tog svi sidaju za večeru. Prije večere svi piju malo zamedljane rakije, čestitajući da i do godine u srići i u zdravlju

Posli ponoćnice kod Bunjevaca je običaj da ručaju "pača", a onda se polazi na spavanje.

BOŽIĆ

Božić je veoma svečan kod Bunjevaca. Svi toga dana idu u crkvu. Oblače najsvečanija zimska odila i posli mise odma' se vraćaju kući. Usput se međusobno pozdravljaju ričima: "Faljen Isus, čestito Vam Isusovo porođenje!" Otpozdrav je uvijek: "Živi i zdravi bili!"

Na sv.Stipana, drugi dan Božića, nosi se "bukarica". To je boca vina, koju nose rodbini i poznanicima, dajući tako poštivanje i prijateljstvo domaćinu. Sve je to uz čestitanje Božića.

Domaćin je dužan piti iz "bukarice" i tim daje poštivanje i prijateljstvo onoj kući od koje je "bukarica" donešena. Vino se uvijek nadoliva vinom one kuće u koju se "bukarica" donese.

Ovo vino znači prvu mučeničku krv, prolivenu za Spasitelja svita.

Na sv.Stipana idu i stariji čestitati Božić, jer prvog dana oni ne odlaze nikud od kuće. Na taj dan udate Bunjevke dobijaju od svojih roditelja pleten kolač kao znak da se njezini još uvijek brinu za nju.

Trećeg dana Božića, na sv.Ivana u crkvi se posvećiva i blagosiva vino. Ovaj običaj se vrši na uspomenu sv.Ivanu, koji je na nagovor jednog po-

ganskog svećenika popio čašu otrovanog vina, ali mu se nije ništa dogodilo. Poganski svećenik je, po obećanju, posli toga prišo na kršćanstvo.

Od ovog blagoslovljenog vina piju svi pomalo, a ostatak razliju u burad u znak da vino ne naškodi onima koji ga troše.

Na "mladence" je običaj da se mladi šibaju. Ovo se čini na uspomenu kada je židovski kralj Herod dao ubiti svu malu dca kako bi uklonio i Malog Isusa. Dca se obično šibaju uz upit: "Koliko ima mladenaca", dok ne odgovore: "Koliko je u godini svetaca."

Silvestrovo Bunjevci zovu "Svr' godine". Na taj dan svi idu u crkvu na "zahvalnost", da se zahvale Bogu za sva učinjena dobročinstva tokom minule godine.

Sutradan je već Nova godina. Ko što Bunjevci na "Svr' godine" kao moralan i pobožan i čestit narod zahvaljavaju Bogu za učinjena dobročinstva, tako to čine i na Novu godinu, jer prvo im je da idu u crkvu i tamo da isprose milost i zaštitu da ji sačuva svi' zala i nevolja u pretstojećoj godini, a tek onda ono ostalo. Oni su tog dana naročito pažljivi, jer kaki je čovik na Novu godinu, taki će biti cile godine.

Na podne, za užnom siče se božićnjak na onoliko dilova koliko ima članova obitelji, tako da svakom pripadne po jedan komad. U božićnjaku se nalazi jedan novčić koji je domaćica zakovala u tisto na Badnji dan. Kome pri ovoj diobi pripadne, taj će biti cile godine sritan. Njemu će sve polaziti za rukom. Naročito će mu uspijati sadenje voćaka.

U predvečerje sv.Tri Kralja blagosiva se voda u crkvi. Iz svake bunjevačke kuće jedan član obitelji donese ove svete vode i sve poškropi.

(Subotičke novine, 15. VII 1938. br. 28, str. 3 i 22. VII 1938. br. 29, str. 3)

Ljudevit Vujković Lamić - Moco

dočekaju Badnje veče. Zatim svaki uzme po komadić zamedljanog bilog luka koji je pripravljen. Bili luk znači gri' i gorčinu, a med je znak duševne slasti na ovaj blagi dan. Za vrime večere trne se svičica vinom da se sva tužna prošlost zaboravi. Postoji virovanje da će onaj prvi umriti na kojeg pode dim utrnjene svičice.

Iz čaše malo piju vina svi članovi obitelji po redu starosti. Onda se nastavi večera u veselom raspoloženju.

Posli večere gase se i svičice koje gore u "betlemu". Zatim se razbijaju orasi i ko nađe rdav ora', taj će biti bolestan. Odma' iza tog dica ustaju od astala i valjaju se po slami, a domaćin im baca orase, koje oni traže u slami.

Kad domaćica skupi mrve i ukloni sude s astala, započnu s veselim božićnim pismama, koje svi pivaju dok ne triba ići na ponoćnicu. Momci i djevojke odlaze od kuće posli večere da čestitaju Badnje veče rodbini i komšiluku.

Ko je makar malo u takom stanju da može ići, on će poći u crkvu na ponoćnicu.

Ponoćnica je misa u 12 sati noću, kojim zapravo počinje Božić.

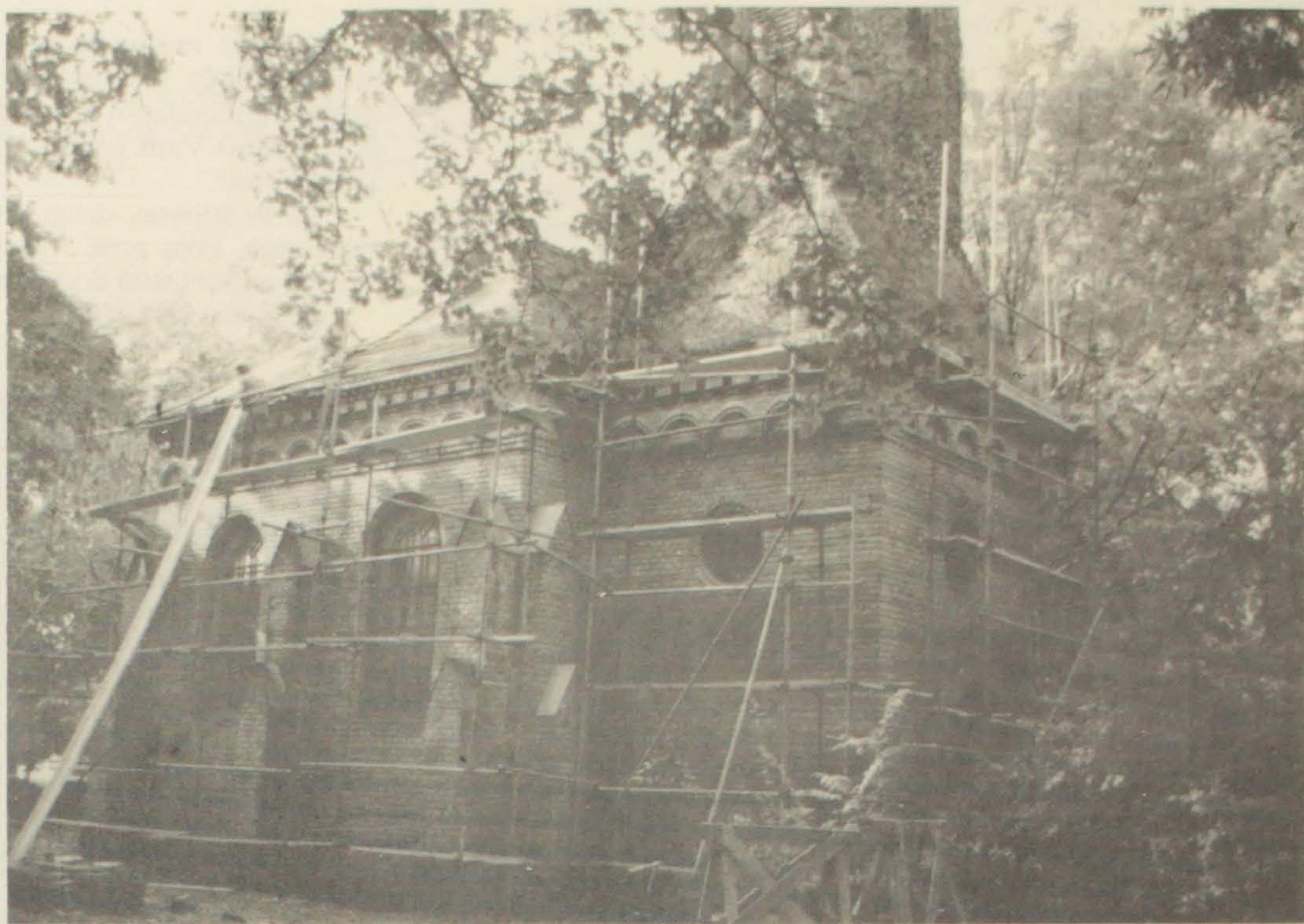
Prije ponoćnice mladi se oblače u "važange" i tako polaze čestitati Badnje veče svojim rođacima i poznanicima.

U ponoć se baca jabuka u bunar i ako ostane zdrava do Nove godine, konji će biti lipi i zdravi. Ako se počme kvariti, konji će biti bolesni. Posli tog daje se konjima i stoki 'rana, zovu je imenom, da i tako Bunjevci pokažu veličinu blagdana Božića, jer je običaj da se od sv.Luce konji i goveda kao i druga sitna živina ne zovu imenom.

Jedan od članova obitelji mora nositi jabuku u crkvu na ponoćnicu, na ranu i na veliku misu. Domaćin poslije velike mise usitni tu jabuku i daje je živini s redovnom 'ranom u podne kao znak da bude blagoslovljena sva 'rana što rodi.

KAPELICA U SUBOTIČKOJ BOLNICI

Zahvaljujemo svim vjernicima koji su dali svoje darove za popravak kapelice u bolnici, bilo osobno, bilo pri skupljanju milostinje u crkvi. Da nije bilo Vaših darova ne bismo mogli ni započeti ovaj tako zamašan posao. Hvala Vam! Bog Vam bio obilna plaća. Budući da radovi još nisu gotovi preporučamo se i dalje Vašoj velikodušnosti i dobroti. Svoj dar možete predati župniku Vaše župe.

BISKUPSKI ORDINARIJAT SUBOTICA

POVELJA

postavljena u kuglu križa na vrhu tornja bolničke kapelice svete ELIZABETE u SUBOTICI, BAČKA.

KAPELICA SVETE ELIZABETE je podignuta 1896. godine u krugu subotičke bolnice i aktivno je služila bolesnicima, bolničkom osoblju i vjernicima punih 60 godina. Cijelo vrijeme je bila u službi prvenstveno katolicima: Hrvata, Mađara i Nijemaca, koji su sačinjavali više od 90% stanovništva grada Subotice i okoline.

U subotičkoj bolnici jedno vrijeme su radile kao medicinsko osoblje SESTRE SVETOGA KRIŽA iz ĐAKOVA.

Bolnica je imala i svoje duhovnike, koji su neko vrijeme i stanovali u bolničkim prostorijama. Posebno spominjemo svećenika Ivana Topalić i Tomu Bukvić, zadnjeg duhovnika.

Izenada godine 1956. sredinom mjeseca srpnja na vrata kapelice stavljen je lokot od Uprave bolnice. Od tada kapelica je stalno izvan upotrebe, i bila je zanemarena te je posve izvana i iznutra demolirana.

Ove godine, 1990. po generalnom direktoru Medicinskog centra g. dr ZVONIMIRU KIŠ, od strane Uprave subotičke bolnice, potpisan je dokument o trajnom prelasku kapelice na korištenje Subotičke biskupije. Od strane Crkve potpisao je msgr. IVAN PENZES, SUBOTIČKI BISKUP. Daljnja realizacija tog sporazuma povjerena je BELI STANTIĆ, generalnom vikaru i KONCZ ISTVAN-u, direktoru biskupske kancelarije.

Zidarski, tesarsko-pokrivački, limarski, stolarski, električarski i instalaterski radovi povjereni su građ. ing. LJUBI PETRUŠIĆ, vitraži MILANU STANIŠIĆ, umjetniku iz Sombora, a molersko-restauratorski radovi

KISS GYORGY-u iz Sombora. Vodstvo i nadzor svih tih radova povjeren je ing. ADAMU SAULIĆ.

Također je ovom prigodom preuređen postojeći oltar prema novim odredbama II Vatikanskog sabora.

Bolnička kapelica je generalno renovirana većim dijelom darovima vjernika Subotičke biskupije, dijelom pomoći EUROPAI - SCHES HILFSFONDS-a iz Beča te darom vlč. g. RASZTOVAC PAL-a, našeg svećenika na radu u inozemstvu za bakarni pokrivač tornja kapelice.

To je znak ljubavi prema toj kapelici i izraz zahvalnosti što je kapelica opet lijepa, ugodna i prikladna za službu Božju i utjehu i okrepu svima koji to budu željeli.

Neka ova kapelica ostane trajno vjerna svojoj namjeni, dokaz opravdanja demokratskog stava prema čovjeku, u ovom slučaju bolešću opterećenom, koji je ujedno i vjernik. Vjerujemo da će realizacija ovog poduhvata biti na ponos onima koji su ga na bilo koji način pomogli realizirati.

Dokumentacija od sporazuma do završetka radova nalazi se u arhivi Biskupskoga Ordinarijata u Subotici.

U Subotici, 23. studenog 1990. godine.

Slijede potpisi:

Ivan Penzes, biskup

Bela Stantić, generalni vikar

Koncz Istvan, direktor kancelarije

Andrija Anišić, tajnik

Ljubomir Petrušić, izvodač radova

Adam Saulić, nadzorni organ

PORUKA KATOLIČKIH BISKUPA SVOJIM VJERNICIMA PRED IZBORE U REPUBLICI SRBIJI

Dragi vjernici,
vjerni naučavanju Katoličke Crkve o dostojanstvu ljudske osobe, pozdravljamo prve slobodne, demokratske višestrančke izbore nakon više desetljeća u našem društvenom prostoru.

"Političke zajednica i Crkva su, svaka na svom području neovisne jedne o drugoj i autonomne. Obje su, iako s različitih naslova, u službi osobnog i društvenog poziva istih ljudi" (GS, 76). Upravo radi spomenutog služenja osjećamo se pozvanima da u sadašnjim prijelomnim vremenima progovorimo svojim vjernicima o njihovim pravima i dužnostima uoči izbora. Pozvani ste da životom i riječju dokazujete da je Crkva u svim darovima koje sadržava, sa svom svojom pristunošću, neiscrpivi izvor onih energija koji današnji svijet najviše treba (usp. GS, 43).

1."U naše se vrijeme opažaju duboke promjene u strukturi i ustanovama naroda... Te promjene imaju velik utjecaj na život političke zajednice, osobito što se tiče prava i dužnosti sviju u pogledu uporabe građanske slobode i postizanja općeg dobra te u pogledu sređivanja odnosa građana među sobom i prema javnoj vlasti" (GS, 73).

Svjedoci smo posebnog Božjeg zahvata u društveni život Istočne Europe u posljednje vrijeme, koji nas iznenađuje i obvezuje. U novonastalim promjenama pojavljuju se i mnoge poteškoće, osobito na gospodarskom i socijalnom području, a ujedno su porasle nacionalne suprotnosti. Sve nam to pruža mogućnost za svjedočenje o kršćanskim vrijednostima i zauzimanje za pravednost, mir i ljubav.

U nastojanju da se ostvari potpunija sloboda, ravnopravnost i međusobni suživot svih ljudi, svakoga naroda, svakog svjetonazora i svakog vjerskog uvjerenja, nastale su u pluralizmu našega vremena i nove političke stranke, koje na svojim predizbornim skupovima nude svoje programe i ističu svoje ljude.

2.Sudjelovanje na izborima je ne samo vaše pravo, nego - u ovim povijesnim okolnostima - i vaša dužnost, jer na taj način postajete aktivni graditelji svoje budućnosti. Crkva nikoga ne upućuje da glasa za određenu stranku, ali iznosi načela koja svakog vjernika obvezuju u savjesti da glasa za onu stranku za koju po savjesti može reći, da najbolje jamči opća ljudska, osobna, vjerska i nacionalna prava čovjeka. Zato bi bio težak promašaj i nepravda prema svome narodu sasvim izostati od izbora ili glasovanja. Ali isto tako bilo bi neodgovorno glasovati za stranku koja po vašoj savjesti takva prava ne jamči. Glasovati ili ne glasovati - prema sudu vlastite savjesti - neotuđivo je pravo svakog čovjeka.

Takvim svojim odlučivanjem gradite ne samo svoju sretniju budućnost kao građani, nego time i kao vjernici kršćani ispunjavate molitvu Očenaša: "Dodi kraljevstvo tvoje".

Naša vremena su istodobno puna zla i mržnje protiv čega se kao sljedbenici Kristovi moramo boriti. Moramo pobjediti zlo i mržnju koja se možda porodila i u nama. "Daleko od vas svaka gorčina, i srdžba, i gnjev i vika, i hula sa svom opakošću. Budite naprotiv jedni drugima dobrotivi, milosrdni, praštajte jedni drugima..." (Ef 4,31-32).

VAŠI BISKUPI

Mons. dr Franc Perko, nadbiskup beograđski, metropolit

Mons. Huzsvár Lászlo, biskup zrenjaninski

Mons. Péntzes János, biskup subotički

Mons. Ćiril Kos, biskup đakovački i srijemski

TRADICIONALNO HODOČAŠĆE BAČKIH HRVATA

Posljednji vikend mjeseca rujna jedna lijepa skupina bačkih hodočasnika provela je u svetištu Majke Božje Bistričke. Posljednjih godina primjetno se počeo smanjivati broj naših hodočasnika u Mariji Bistrici. Mnogi su mislili da će naše ovogodišnje hodočašće biti znatno slabije u odnosu na prethodne godine. Bili smo iznenađeni lijepim odazivom vjernika u nekim sredinama. Bilo nas je iz svih većih mjesta naše biskupije: Subotice, Novog Sada, Sombora, Bačke Palanke, Bajmoka ... ukupno oko tri stotine. Tri autobusa su vodila naša trojica najmladih svećenika. To je znak da su se oni posebno zauzimali kako bi se produljila lijepa tradicija hodočašća našoj Majci u Mariju Bisticu.

Svečana misa u M. Bistrici

U ranim jutarnjim satima 29. rujna pet autobusa je krenulo iz pet različitih mjesta Bačke. Među hodočascima je bilo pet svećenika i četiri časne sestre. Nakon okupljanja i kratkog predaha na Marsoniji, kraj Slavenskog broda, krenuli smo prema Zagrebu. Zajednički smo razgledali katedralu. Imali smo prilike nekoliko sati provesti šetajući i razgledajući lijepi Zagreb. U Mariju Bisticu smo stigli oko 5 sati. Dočekao nas je, uvijek raspoloženi i nasmijani, domaći župnik g. Lovro Cindori. Glavna nakana našeg ovogodišnjeg hodočašća bila je: za uspješne i mirne višestrančke izbore na našim područjima. U večernjem programu bilo je zajedničko pokorničko bogoslužje, prilika za pojedinačnu

Hodičasnici iz Bačke za vrijeme sv. mise

ispovijed, sv. misa i križni put. Noć je bila topla i tiha. Pokorničko bogoslužje i sv. misu predvodio je g. Andrija Kopilović, a križni put g. Franjo Ivanković. U nedjelju 30. rujna bila je svečana koncelebrirana sv. misa koju je predvodio g. Lazar Ivan Krmpotić. U prigodnoj homiliji upoznao je vjernike s problemima koji nas tište i pozvao da zajednički i osobno molimo za mirne i uspješne višestranačke izbore u republici Srbiji.

U povratku je dva autobusa navratilo razgledati novu crkvu u Otoku kod Vinkovaca, jedan autobus je bio u Slavonskom Brodu, a dva somborska autobusa hodočasnika navratilo je u Kloštar Ivanić sestrama Karmelićankama.

Svima nam je bilo lijepo. Drago nam je da smo i ove godine mogli hodočastiti našoj dragoj Majci Božjoj Bistričkoj. Osnaženi njezinim zagovorom vratili smo se u svakidašnji život pokušavajući u njega unijeti više svijetla kako bi nam svima sadašnjost i budućnost bila ljepša.

F.I.

Sonta

NAJVEĆI SVATOVİ NA SVIJETU

U Sonti, hrvatskoj katoličkoj župi u Bačkoj, 23. rujna 1990. godine zbio se nevjerojatan događaj. Toga dana se u župnoj crkvi sv. Lovre vjenčalo 28 parova Cigana. Njihovom vjenčanju prisustvovala su čak dva biskupa. Biskup Ćiril Kos, predsjednik Komisije za pastoral Roma BKJ i biskup Ivan Penzes, kao domaćin. Kako je došlo do ovog "neobičnog" vjenčanja?

Sadašnji župnik sonćanske župe vlč. Marko Forgić dobar je poznavalac Cigana. Rodom je iz Bačkog Monoštora gdje ih također ima. Počeci njegovog pastoralnog rada sa Ciganima bili su upravo u njegovoj rodnoj župi. Kad je došao u Sontu brzo je posjetio i cigansko naselje. Stekao je njihove simpatije, jer zna ponešto govoriti i njihovim jezikom. Uz ostali vjerni puk uvijek su mu i Cigani bili na srcu, jer i oni su ljudi, i oni su vjernici katolici. Zato mu

je davna želja bila da i oni "srede" svoje brakove, da se vjenčaju u crkvi. Dugo i strpljivo je on s njima radio, poučavao ih i eto, oni koji su ustrajali, vjenčali su se.

Oko 16 sati župnik i s. Karolina, tajnica Komisije za pastoral Roma pri BKJ, u procesiji ministranata i vjeroučenika, uglavnom iz ciganskog naselja, s crkvenim zastavama pošli su u naselje Cigana. Ondje ih je čekalo već raspjevano društvo. Nakon kratke molitve u procesiji krenuše današnji mladeni, njih 56 "zaljubljenih", uz pratnju svirača, u igri i plesu, u velikom veselju... Stigoše pred crkvu. Biskupi i svećenici ih čekaju. Svečani ulazak u crkvu, gdje započinje Misa vjenčanja, koju predvodi biskup Kos. On u uvodnoj riječi pozdravlja prisutne i moli Boga da nam oprostí grijehe, između ostaloga i one što se nismo dovoljno brinuli za Rome - Cigane. Nakon propovijedi župnik proziva mladence i pita ih da li se vole, da li su spremni da se u braku štiju i da li žele primiti od Boga djecu, a oni svi glasno viču: "Da!" Nakon toga po dvoje pristupaju klecalu, kleknu, jedno stavlja ruku na raspelo, a drugo na njegovu ruku i sa zanosom izriču privolu i obećavaju vjernost u dobru i u zlu, u zdravlju i bolesti, te potvrđuju spremnost da se za čitavog svog života štiju i ljube. Sestra Karolina svima dijeli lančić s križićem. Mladenci uzimaju križić u ruke, ljube ga, dok ponavljaju riječi zakletve: "Tako mi pomogao Bog, Blažena Djeвица marija i svi sveci Božji".

Mladenci nisu svi mladi, neki su u braku već više od deset godina, imaju po dvoje ili troje djece. Među njima su neki gdje se i roditelji i djeca vjenčaju.

Po završetku mise opet veselje, pjesma - pravi veliki svatovi. Svirači su sad još veseliji, nekima popucaše žice. Svi se grle, vuku u kolo i časne sestre i svećenike i biskupe... Župnik Marko je za mladence i njihovu djecu priredio sendviče, pivo i sokove u župnom dvorištu. Ondje je pravo svatovsko veselje.

Kad su se svi razišli, biskupi i svećenici su pošli na večeru. Imali su dobar tek uz petnaest svirača, koji sviraju ciganske, zagorske, mađarske, dalmatinske pjesme - sve samo da gostima ugone. Sviraju svima besplatno. Uvrijede se kad im ponude novac.

To je njihov najveći dan. Nikad još nisu svirali biskupima i tolikim svećenicima. Neki uz svirku dovikuju biskupima: "Ovo Sonta još nikada nije doživjela, ovo je najljepši dan u povijesti Sonte".

Da, doista bijaše to veliki dan, jedinstven, neo-bičan... ali dan koji nam je svima posvjedočio da je svaki čovjek Božje stvorenje, remek djelo Njegove ljubavi i da nikoga nikada ne smijemo prezreti ni odbaciti ni zbog načina života, ni zbog boje kože, ni zbog jezika...

Bilo je lijepo i ugodno biti u ovim ciganskim svatovima. Oni, nadamo se, neće biti posljednji. Primjer sonćanskih Cigana neka bude poticaj i drugim Ciganima i Romima po raznim mjestima naše biskupije, ali i svim drugim vjernicima koji još nisu sredili svoje brakove, koji se nisu vjenčali u crkvi. Neka svi oni učine to kako bi Božji blagoslov sišao na njih i na djecu njihovu, te učvrstio njihovu ljubav i darovao im pravu sreću.

Priredio: Andrija Anišić

(v. Glas Koncila, broj 40 - 7. listopada 1990., str. 9)

ZNANSTVENI SKUP U BAJI: "BUNJEVCI DANAS"

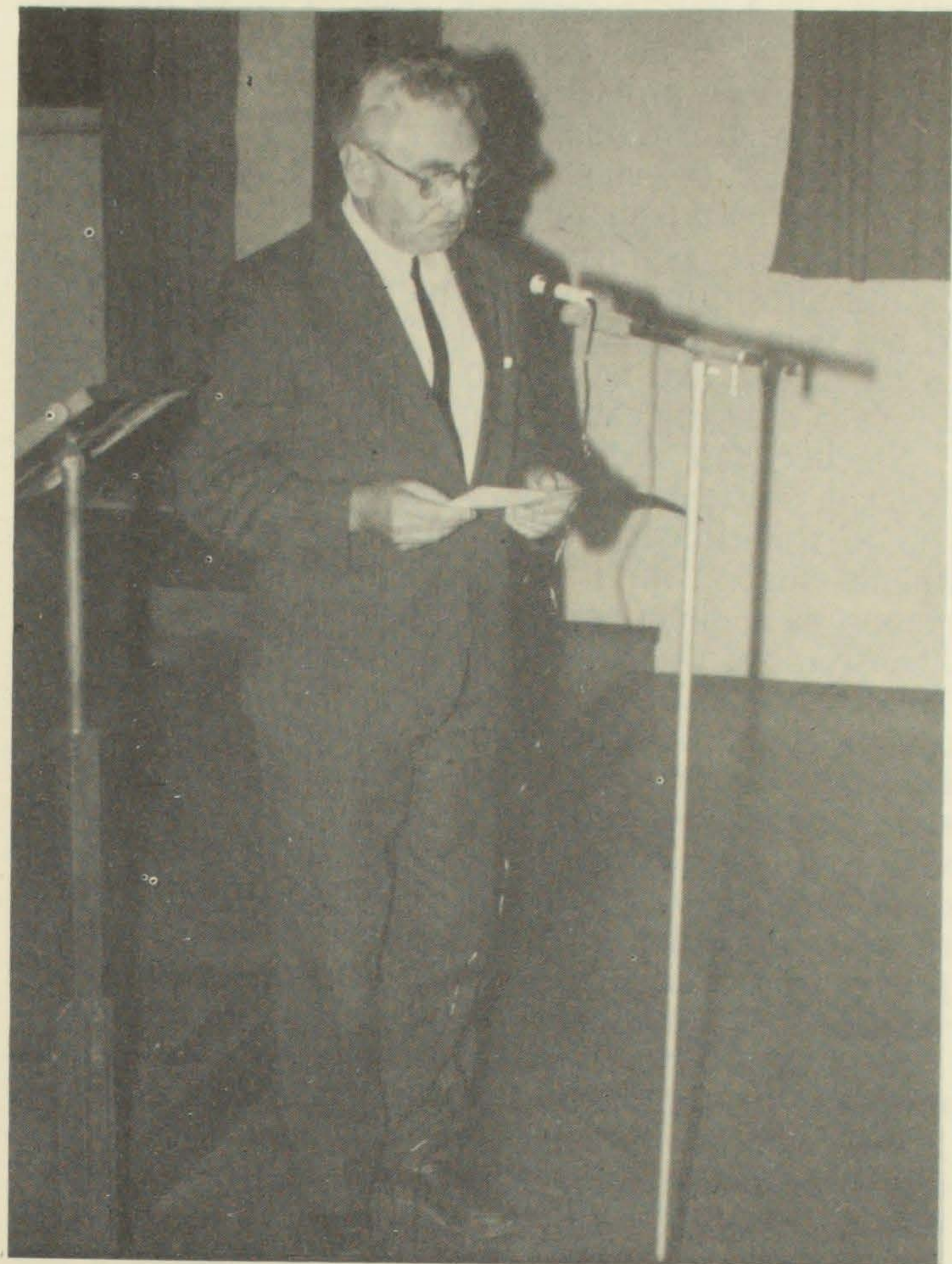
16. lipnja 1990. god. u "Domu stranaka" u Baji u nekadašnjem Komitetu Komunističke partije, održan je prvi javni skup u Mađarskoj, poslije Trianona, na hrvatskom jeziku o hrvatskoj problematici. Na skupu su sudjelovali, uz domaće, i Hrvati iz Hrvatske i Vojvodine. Ovaj skup organizirala je "Kršćanska čitaonica" iz Baje, jedina hrvatska nacionalna i kulturna ustanova Hrvata u južnoj Mađarskoj, koja je ovom zgodom i obilježila osamdesetu obljetnicu svoga osnutka.

Daleke 1910. godine odlučili su tamošnji bunjevački Hrvati osnovati svoju "Hrvatsku čitaonicu", no kako takav naslov nije prošao kod tadanjih mađarskih vlasti, tadanji svećenik u Baji Lajčo Budanović, kasniji biskup subotički, dao je čitaonici naslov "kršćanska". No, ni ona nije bila dugog vijeka, niti je uspjela razviti značajniju djelatnost zbog poznatog stanja i odnosa Mađarske prema nacionalnim manjinama.

U novijim demokratizacionim procesima prije dvije godine čitaonica je obnovila svoje postojanje, a evo sada pokušava obnoviti i svoju djelatnost.

Znanstveni skup pod naslovom: "Bunjevci danas" sakupio je sve još svjesne i hrvatski orijentirane intelektualce i kulturne djelatnike, kako iz Bačke, tako i iz Baranjske županije. Bili su predstavnici i pojedinih sela iz Bajskog trokuta. No, nažalost bila je zapažena odsutnost i onako malobrojnog i odnarodjenog katoličkog klera, osim gg. Molnára i Raffai-a, po narodnosti Mađara, ali koji lijepo govore hrvatski. Prvi je zastupao Kaločki nadbiskupski ordinarijat, a drugi je održao jedno predavanje o bunjevačkim običajima u južnoj Mađarskoj.

Uz predstavnike općinskih i županijskih vlasti, bili su gosti iz Hrvatske: poslanik Hrvatskog sabora prof. Djuro Vidmarović, predstavnik Društva Podunavskih

Hrvata Tomislav Vuković, ugledni znanstveni radnik bunjevačkog porijekla Dr. Ante Seklulić, te predstavnik Hrvatskog radija i televizije Jasminka Domaš i drugi predstavnici svijeta kulture iz Zagreba.

Od Hrvata iz Bačke bio je ravnatelj hrvatskog Instituta "Ivan Antunović" iz Subotice, Lazar Ivan Krmpotić, svećenik, predstavnici Inicijativnog odbora za osnutak Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini, g. Bela Tonković i mag. Julije Skenderović. KUD "Bunjevačko kolo" iz Subotice nije bilo službeno prezentirano, ali bili su neki njegovi članovi. Iz Sombora je bio predstavnik "Hrvatskog doma" g. Franjo Matarić, te brojni predstavnici hrvatske inteligencije izu Subotice.

Skup je otvorio suzrim očima sadanji predsjednik "Hrvatske čitaonice" iz Baje g. Antun Mujić, ujedno organizator ovog skupa. Nakon njegovih pozdravnih riječi i uvodnog predavanja slijedio je pozdrav poslanika Hrvatskog sabora prof. Djure Vidmarovića, koji je jasno izložio stav nove Hrvatske vlade, da svi susjedi mogu računati da će njihove nacionalne manjine u Hrvatskoj imati toliko prava koliko hrvatska manjina u njihovoj zemlji bude imala nacionalnih prava.

Povijesni pregled, što se među Bunjevcima događalo sa južne strane trianonske granice, iznio je mag. Lazar Ivan Krmpotić.

Slijedili su drugi prilozi ovog Znanstvenog skupa. Predavači iz Hrvatske i Bačke iznosili su svoja stanovita iskustva iz dosadanjeg rada uglavnom na kulturnom polju, dok su govornici iz Mađarske stalno postavljali pitanje: Kako naprijed? Kako početi? Kako startati? Nismo li predugo ostavili taj ogranak našeg narodnog bića da se suši pod suncem realosocijalizma? Jednako su nam njihova pitanja u duši budila pitanja: Kako im

možemo, trebamo, moramo pomoći? Čini se da je to bio i cilj ovog Znanstvenog skupa, da upozore na sebe i na svoje goruće probleme, kako društveno-nacionalne, tako i crkveno-narodne! Njihova želja da se u svemu oslone na nas, ostavljala je u duši težak osjećaj mučnine, imajući pred očima da smo i sami početnici i da su naše ustanove zapravo u povojima. Nemamo još ni vlastitih prostorija, ni osoblja na službu, a oni očekuju od nas pomoć. Dakle, brzo moramo početi raditi i biti im na službu, ako ne želimo biti svjesni da smo i mi uzročnici njihovog nacionalnog umiranja.

Slijedeći dan, nedjelja 17. lipnja, dan godišnjeg bunjevačkog proštenja u franjevačkoj crkvi sv. Ante u Baji, koji je tradicionalno bio bunjevački, još nas je više ispunio tugom, ali i nadom. Proštenje sv. Ante se prenosi na nedjelju poslije blagdana. Neki od sudionika Znanstvenoga skupa otišli su na uobičajenu nedjeljnu "bunjevačku Misu", jedinu u toj crkvi, a čini se i u cijelom gradu. Ta Misa je bila samo u toliko "bunjevačka" što je kantor ili bolje nekoliko pjevača pjevalo stare bunjevačke pučke popijevke, a sve ostalo, uključivši i čitanja, bilo je na mađarskom jeziku. Kako onda, povjerovati nekim uglednim člankopiscima, koji su ovih proteklih mjeseci uvjerali cijelu hrvatsku javnost kako je nacionalno pitanje Hrvata u Mađarskoj veoma dobro riješeno!?

Svečanu sv. Misu u čast sv. Ante u 10,30 sati predvodio je delegat zagrebačkog nadbiskupa, kardinala Franje Kuharića, o. fra Efrema Kujundžić, naddušobrižnik za Hrvate u Beču, inače po rođenju bunjevački Hrvat, rodnom sa subotičkih salaša.

Kardinal Franjo Kuharić je pozvan na ovo slavlje, ali nije mogao doći, jer je ranije pozvan u Ilok na proslavu 300. obljetnice kanonizacije sv. Ivana Kapistrana.

Na ovoj svečanosti u Baji uz o. Efrema u koncelebraciji bio je mag. Lazar Ivan Krmpotuić, kao delegat subotičkog biskupa, te g. Molnár Pál, izaslanik kaločkog nadbiskupa. Pod Misom je pjevao katedralni zbor "Albe Vidaković" iz Subotice pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. Na Misi je sudjelovao lijep broj mladih iz Baje koji su bili obučeni u bunjevačke narodne nošnje. Oni su došli od hrvatskog kulturnog središta, u centru grada, u povorci do crkve sv. Ante. Predvoditelj slavlja o. Efrema Kujundžić u svojoj homiliji je poticao naše sunarodnjake da čuvaju svoju vjeru i svoju materinjsku riječ. Na koncu sv. Mise, ravnatelj Instituta "Ivan Antunović" razmatrao je vidjenje proroka Ezekijela, koji je vidio polje suhih kostiju, ali koje su snagom njegove proročke riječi i snagom Božjega Duha, oživjele i postale velika vojska. Kao da je tu sliku imao i Lajčo Budanović, kad je osnovao "Kršćansku čitaonicu", jer je znao da proročka riječ može na novi život i suhe kosti oživiti. Zato govorite ovom narodu riječi proročke, da oživi!

LIK

Bački Monoštor

Proslava Fatimske Gospe

Po drevnom običaju monoštorci su 13. listopada iskazali zahvalu Blaženoj Djevici Mariji što ih je prije

nepuna pola stoljeća sačuvala velikih nedaća. Kroz Bački Monoštor su u vrijeme bitke kod Batine prolazile mnoge vojske. Selu je prijetilo opće pustošenje. Narod se povukao u crkvu i zavjetovao Majci Božjoj moleći je da ih svojim moćnim zagovorom zaštiti. Sve se završilo sretno za monoštorce.

Ove godine je svečanu svetu misu predvodio biskup Péntzes. On je održao i prigodnu homiliju. Bio je prisutan lijepi broj svećenika i vjernika. Ovogodišnje slavlje u Monošturu uveličali su hodočasnici iz Beograda. Došli su sa dva autobusa predvođeni svećenicima i časnim sestrama. Mladi i djeca obukli su divnu šokačku nošnju. Djeca su pod vodstvom s. Ivane, na završetku misnog slavlja, izveli prigodan program. Gosti iz Beograda zadržali su se jedan sat nakon mise u razgovoru s monoštorcima.

Ovog puta, kao i ranijih godina, došla je do izražaja gostoljubivost župnika Ivana, sestara i mještana Monoštora. Potrebno je zauzimati se kako bi ovaj zavjetni dan ostao prisutan i u mlađem naraštaju

F.I.

Subotica

POBOŽNOST PREČISTOM SRCU MARIJINU

I ove godine je, od 29. studenog do 8. prosinca, u subotičkoj katedrali-bazilici održana već tradicionalna pobožnost Prečistom Srcu BDM.

Vrlo je lijepa zamisao katedralnog župnika preč. g. Stjepana Beretića da u povodu 50. obljetnice smrti svećenika i pjesnika Alekse Kokića, teme propovijedi ovogodišnje duhovne obnove budu njegove pjesme o Blaženoj Djevici Mariji.

A moto duhovne obnove bio je: ŽELJNI SMO SUNCA LJUBAVI TVOJE, PRAVDE I SLOBODE!

Na taj način se ova pobožnost lijepo uklopila i u pripremu za prve slobodne izbore u Srbiji.

Donosimo raspored tema i propovjednika.

29. studenog - Stjepan Beretić: MOLITVA NEBE-SKOJ MAJCI KOD "GOSPE OD SKALICA"

30. studenog - Lazar Novaković: KRUNICU MOLIMO

1. prosinca - o. Ante Knežević OCD, prior: BIJE-LOJ GOSPI

2. prosinca - Andrija Kopilović: MARIJINO SRCE

3. prosinca - Marko Vukov: SELJACI PRED SLI-KOM MAJKE BOŽJE

4. prosinca - Željko Augustinov: MAJKA LIJEPE LJUBAVI

5. prosinca - Andrija Anišić: STARA GOSPINA SLIKA

6. prosinca - o. dr Tadej Vojnović OFM: ČUVARI-MA GOSPINE SLIKE

7. prosinca - Marijan Đukić: MAJKA SVIJU NAS LJUDI

8. prosinca - Msgr. Ivan Penzes: DAR BEZGRE-ŠNOJ

Neka snagom ove pobožnosti, po zagovoru Prečistog Srca Marijina, svima zasja novo sunce ljubavi Božje, pravde i slobode!

A. A.

Apatin

SREBRNI JUBILEJ REDOVNIŠTVA

Povodom 25-te obljetnice redovništva s. Janje Begić održano je u apatinskom samostanu Marijinih sestara čudotvorne medaljice 1. studenog prigodno slavlje. U večernjim satima na svetkovinu Svih svetih s. Janja proslavila je svoj srebrni jubilej u užem krugu svojih sestara. Svetu misu služio je prior somborskog karmelićanskog samostana o. Ante Knežević. On je održao

Jubilarka stoji druga s desne

prigodnu homiliju. Pod misom je pjevao zbor sestara. Slavlje je nakon mise nastavljeno za sestriškim stolom u lijepom ozračju.

Naša jubilarica, s. Janja Begić, rođena je 26. prosinca 1949. godine u obitelji Ive i Grge Begić kojima je Bog dao sedmero djece. S. Janja je četvrto dijete u obitelji. U samostan je ušla početkom 1965. godine. Pri koncu iste godine ulazi u novicijat. Nakon novicijata 1967. godine dolazi u Apatin gdje preuzima svoju prvu redovničku ulogu u domu starih i nemoćnih. Do danas neprekidno radi u Apatinskom staračkom domu olakšavajući patnje bolesnih i nemoćnih. Godine 1981. preuzima u zajednici sestara službu predstojnice koju i danas obavlja. Trudi se nesebično voditi zajednicu u nadi kroz život na slavu Božju i dobrobit svih ljudi. Zajednici daje lijepo ozračje vedrine i raspoloženja.

Neka joj Gospodin bude blagoslov i snaga sve dane redovničkog života.

s. Jacinta

DAN ZAHVALE U BAČU

Bačlijе su i ove godine, prve nedjelje listopada, svečano proslavili dan zahvale u svojoj župnoj crkvi. Dali su hvalu Bogu za primljena duhovna i materijalna dobra.

Ovaj lijepi izražaj vjere poticaj je i drugima da ustraju u nevoljama, kao i u radostima. Sva je mladost bila prisutna. Narodna nošnja nije ni ovaj put izostala. Djeca su bila kao žive lutke u narodnoj nošnji, a mi stariji gledali smo u njima svoju budućnost. Još uvijek možemo reći "ima nas" i "bit će nas"! Iako je toga dana u Baču bilo, pored ove "velike mise" još tri mise, crkva je bila lijepo ispunjena. Znamo da bačka župna crkva nije mala i zato smo zadovoljni posjetom vjernika ovoga dana.

Misu zahvalnicu predvodio je naš ovogodišnji mladomisnik vlč. Josip Kujundžić, a uz njega su bili mjesni župnik vlč. Slavko Večerina i gvardijan franjevačkog samostana u Baču o. Josip Špehar. Bili smo sretni da je mladomisnik među nama. Na kraju mise podijelio nam je mladomisnički blagoslov.

Tako je ponovno prošla jedna godišnja zahvala Bogu i jedan lijep jesenji dan koji se pamti.

Klas

"NE BOJ SE MALO STADO"

Druge nedjelje listopada, u mjesecu sv. krunice, bački su vjernici - Hrvati-Šokci - proslavili svoju Radosnu Gospu bačku. Milosni lik drage Radosne Gospe čuva se u franjevačkom samostanu u Baču. Iz Tuzle su nam stigli hodočasnici u dva autobusa predvođeni ocima franjevcima. Bilo je vjernika iz cijelog bačkog dekanata.

Svečanu koncelebriranu svetu misu predvodio je subotički biskup g. Ivan Penzeš. Uz njega su bili provincijal franjevačke provincije o. Mirko Mataušić i ostali svećenici. Među gostima su također zapaženi franjevci iz Iloka i Subotice. Iločki pjevački zbor uljepšao je

skladnim pjevanjem ovo naše slavlje. Franjevačka je crkva bila ispunjena vjernicima. Zahvaljujući tuzlanskim franjevcima i vjernicima, koji nas potiču da revnije častimo milosni lik Radosne Gospe, i mi smo zavolili našu dragu Majku. Drago nam je da se ovo proštenje počinje masovnije slaviti.

O, daj Majko da ti dolazimo svake jeseni u što većem broju. Čuvaj naš starodrevni Bač kao što su oci franjevci preko 300 godina čuvali tvoj milosni lik u svom samostanu.

Klas

DAN ZLATNE JESENI

Suradnice župnog karitasa u suradnji sa župnikom g. Slavkom Večerin i ove su jeseni priredile dan pažnje i radosti za starije i bolesne osobe.

Bio je to doista dan zlatne jeseni. Prekrasan jesenji dan sam je nametnuo naslov. Došli su svi oni koji su mogli doći, a za nemoćne je prijevoz organiziralo župno pastoralno vijeće. U 15 sati je župnik predvodio svetu misu. Mnogi su pristupili sakramentu pomirenja. Na Gozbu Jaganjčevu pristupili su skoro svi prisutni. Iznenadio nas je lijep odaziv tako da smo jedva svi uspjeli stati u vjeronaučnu dvoranu. Suradnice karitasa imale su pune ruke posla. Same su pripremile kolače, skuhalo kavu, pripremile piće. Moralo se obratiti jednaka briga svakome prisutnom da se nitko ne bi uvrijedio. Gosti su bili ugodno iznenađeni zauzetošću karitativnog osoblja. Kada smo ih gledali doživljavali smo posebnu radost u duši. Divan je dar koji nam Bog daje da jedni druge možemo usrećivati sitnim djelima međusobnog služenja. Tako je u Baču prošao jedan hvale vrijedan dan. Želimo i dalje svesrdno djelovati na ovom plemenitom području međusobne ljubavi. Župni karitas osnovan je prije 5 godina, a do sada je imao lijepe rezultate.

Molimo Božju pomoć za nas same, kao i za one kojima pomažemo.

Voditeljica

PRAVOSLAVNA ZAUPOKOJENA LITURGIJA ZADR. JOSIPATURČINOVIĆA

Dr Štefan Čakić, pravoslavni monah, protosindel, je svojedobno doktorirao na Bogoslovnom katoličkom fakultetu u Zagrebu. Svoj doktorski rad pisao je kod nedavno preminulog dr Josipa Turčinovića, direktora izdavačke kuće "Kršćanska sadašnjost" i profesora ekumenske teologije na Bogoslovnom fakultetu. U znak osobne zahvalnosti prema svom profesoru, dr Štefan Čakić, odslužio je 20. listopada zaupokojenu liturgiju za dušu pokojnog Josipa Turčinovića u kapeli almaškog groblja u Novom Sadu. Na liturgiji je sudjelovao lijepi broj pravoslavnih vjernika, koji se svake subote okupljaju u toj kapeli. Dr Čakić je istu kapelu nedavno temeljito uredio za bogoslužje. Na liturgiji su bili prisutni o. dr Karlo Harmáth, franjevac i voditelj odjela Kršćanske sadašnjosti u Novom Sadu i novosadski kapelan Miroslav Orčić.

U listopadu ove godine o. dr Štefan Čakić dobio je oktobarsku nagradu Novog Sada za njegovanje dobrih ekumenskih odnosa Srpske pravoslavne crkve i drugih vjerskih zajednica, kao i za njegov znanstveno-istraživački rad. Tu se prvenstveno misli na njegovu objelodanjenu studiju o tristotoj obljetnici doseljenja Srba u Vojvodinu i Ugarsku. Knjiga nosi naslov: "Velika seoba Srba i patrijarh Arsenije III. Crnojević". Knjiga je doživjela nekoliko izdanja, a posljednje je izišlo prigodom same spomenute obljetnice.

Ovakovi događaji su u posljednje vrijeme prava rijetkost, zato su tim vrednija svjedočanstva, da još ima ljudi u kojima prevladava istinski osjećaj zdravog ljudskog rasuđivanja i kršćanskog shvaćanja. Zato se dr Čakiću, prokušanom ekumenskom i kulturnom djelatniku, iskreno zahvaljujemo za veliku molitvenu i duhovnu pažnju prema našem istaknutom kulturnom i ekumenskom djelatniku dr. Turčinoviću, koga je Gospodin tako rano pozvao k sebi. Bilježimo to kao istinski ekumenski gest, ne samo prema našem pokojniku, nego i prema cijeloj Crkvi u Hrvata.

LIK

Tavankučani u Đakovu

Već je postao običaj u našoj župi, da se za najbolje vjeroučenike jedanput godišnje priredi izlet-hodočašće. To je kao nagrada za njihovu revnost. Prije dvije godine smo bili u Petrijevcima, a sada je ispao red na biskupski grad Đakovo. Cilj je bio posjetiti dakovačku katedralu, pozdraviti njenog biskupa, malo razgledati trgovine, a u povratku pozdraviti Gospu u Bilom Aljmašu, i u Somboru posjetiti našeg svećenika vlč. Franju Ivankovića.

U jutarnjim satima pun autobus vjeroučenika, pod vodstvom s. Beate i našeg g. župnika, rastao se sa svojim Tavankutom i u veselom raspoloženju krenuo na put. U autobusu smo izmolili jutarnju molitvu, zamolili sv. Nikolu putnika i anđele čuvare da nas na našem putu prate. G. župnik nam je izložio svrhu hodočašća, raspored na putu i pozvao na red i disciplinu. Dobro raspoloženje brzo se pretvorilo u pjesmu, žagor, šale i međusobna zadirkivanja. U motelu "Kunjevci" imamo kraći odmor i doručak po volji. Autobus klizi po dobrim hrvatskim cestama i oko 10 sati ugledasmo vitke tornjeve dakovačke katedrale. Parkiramo pred katedralom, gdje je bilo i naše fotografiranje. Međuvremeno

Tavankučani u somborskoj župi sv. Križa

naš župnik se najavljuje u biskupskom dvoru, sa željom da nas primi i gospodin biskup.

Ulazimo u katedralu i uživamo u njenoj veličini i ljepoti. Sve nam se sviđa: oltari, slike, arhitektura. Na glavnom oltaru naš župnik služi sv. Misu pod kojom se većina pričestuje. Iza razgledanja katedrale ulazimo u stari, ali lijepi biskupski dvor. Spremamo se za susret s biskupom: jedan par u narodnim nošnjama, darovi. Znatiželjni smo i pomalo nervozni. Tajnik nas vodi na prvi kat u plavi salon. Tu smo se poredali u polukrug i napeto iščekivali kad će se pojaviti gospodin biskup. Otvaraju se jedna vrata i na njima se ukaže nasmijano lice preuzvišenog biskupa Ćirila Kosa. Pozdravljamo ga pljeskom. Župnik se s njime rukuje i pozdravlja ga. I on otpozdravlja srdačnim riječima, prima darove, rukuje se sa svima i dijeli nam spomen sličice. Sve što je lijepo, kratko je. Opraštamo se od ljubaznog biskupa, silazimo u prodavnicu suvenira, a zatim u autobus da se okrijepimo jelom iz torbe.

Do 2 sata je slobodno, pa smo se razmiljeli gradskim trgovinama da nešto kupimo za uspomenu. Točno u dva sata krećemo kući. Ispraća nas msgr. Mato Bešlić, školski drug našega župnika. Mašemo na pozdrav našem prijatelju, a i tornjevima koji ostaju u izmaglici i kiši koja počinje rominjati. Slijedeća točka našeg zaustavljanja je svima poznati i drag Bili Aljmaš u kojem se štuje Gospa od Utočišta. U zakazano vrijeme stižemo. Radosno nas dočekuje župnik Ante, naš poznanik i prijatelj. Razgledamo svetište, upoznajemo njegovu povijest i u kratkoj molitvi se preporučamo za pomoć i zaštitu. Kiša sve jače pada, ulazimo u autobus i krećemo put Sombora. U Somboru u crkvi sv. Križa radosno nas dočekuje naš poznanik, novi župnik vlč. Franjo Ivanković. Od pljuska se sklanjamo u župni dvor, gdje nas očekuju brda kolača, sokova i srdačna ponuda našega domaćina.

Vrijeme ističe. Već mislimo na Tavankut, pa se žurno ukrcavamo u naš autobus i nakon jednosatne vožnje ugledasmo svjetla našeg Tavankuta.

Svugdje je lijepo, ali je kod kuće najljepše. Točno u zakazano vrijeme stižemo, gdje nas već čekaju oni koji su nas na put i ispratili. Još ćemo se dugo sjećati i pričati kako nam je lijepo bilo.

Tavankučanin

PREDAVANJE ANTUNA MUJIĆA IZ BAJE

U ponedjeljak, 5. studenog 1990., u 18 sati, Istraživačka sekcija KUD "Bunjevačko kolo" u Subotici organizirala je u prostorijama Društva predavanje Antuna Mujića, obnovitelja i voditelja "Bunjevačke čitaonice" u Baji, u Mađarskoj.

Predavač je govorio o političkom i kulturnom položaju Bunjevaca i Šokaca u Mađarskoj. Iznosio je potresne podatke o političkom položaju Bunjevaca, koji kao nacionalna manjina nemaju svoga zastupnika u Parlamentu u Budimpešti. Prostorije čitaonice u Baji su davno oduzete i još nisu vraćene. Galop asimilacije je strahovit, tako da većina mladih ne zna svoj maternji jezik, a škola je uvijek bila sredstvo odnarođivanja. U knjižarama nema naših knjiga, u

kioscima nema naših novina. Da ne spominjemo druge nevolje.

U ovakvom stanju najžalosnije je to što godinama nije postojala veza i kulturna suradnja između Bunjevaca i Šokaca sa obadvije strane mađarske državne granice. Tako su kroz duga desetljeća Bunjevci i Šokci preko granice bili sami i prepušteni svim naletima progona i asimilacije tokom ovih teških povijesnih perioda.

Sada se mnogo toga promijenilo u duhu nove demokracije i treba sa naše strane sve učiniti da im pomognemo u svakom pogledu. Živimo u nadi da nije kasno. Neka počne nov period suradnje između našeg naroda sa obadvije strane državne mađarske granice.

Bela Gabrić

KOMEMORACIJA PJESNIKA ANTE JAKŠIĆA

U povodu treće obljetnice smrti pjesnika Ante Jakšića bila je u njegovom rodnom selu, u Bačkom Bregu, u župnoj crkvi mala svečanost, 30. studenog 1990. god. u 15 sati. Bila je komemoracija velikog šokačkog hrvatskog pjesnika.

Na početku je prof. Jakov Kopilović održao predavanje pod slikovitim naslovom "Hod pod zvijezdama s pjesnikom Antom Jakšićem".

Predavač je dao sliku o pjesništvu A. Jakšića koliko je to mogao u tako kratko vrijeme, ali svi smo osjetili da A. Jakšića i J. Kopilovića veže veliko prijateljstvo i iskreno poštovanje. Ljubav prema poeziji ih je zbližila i sprijateljila.

Poslije predavanja bila je sv. Misa za našeg pokojnog pjesnika. Sv. Misu je prikazao vlč. Lazar Ivan Krmpotić a u koncelebraciji je bio domaći župnik vlč. Željko Augustinov.

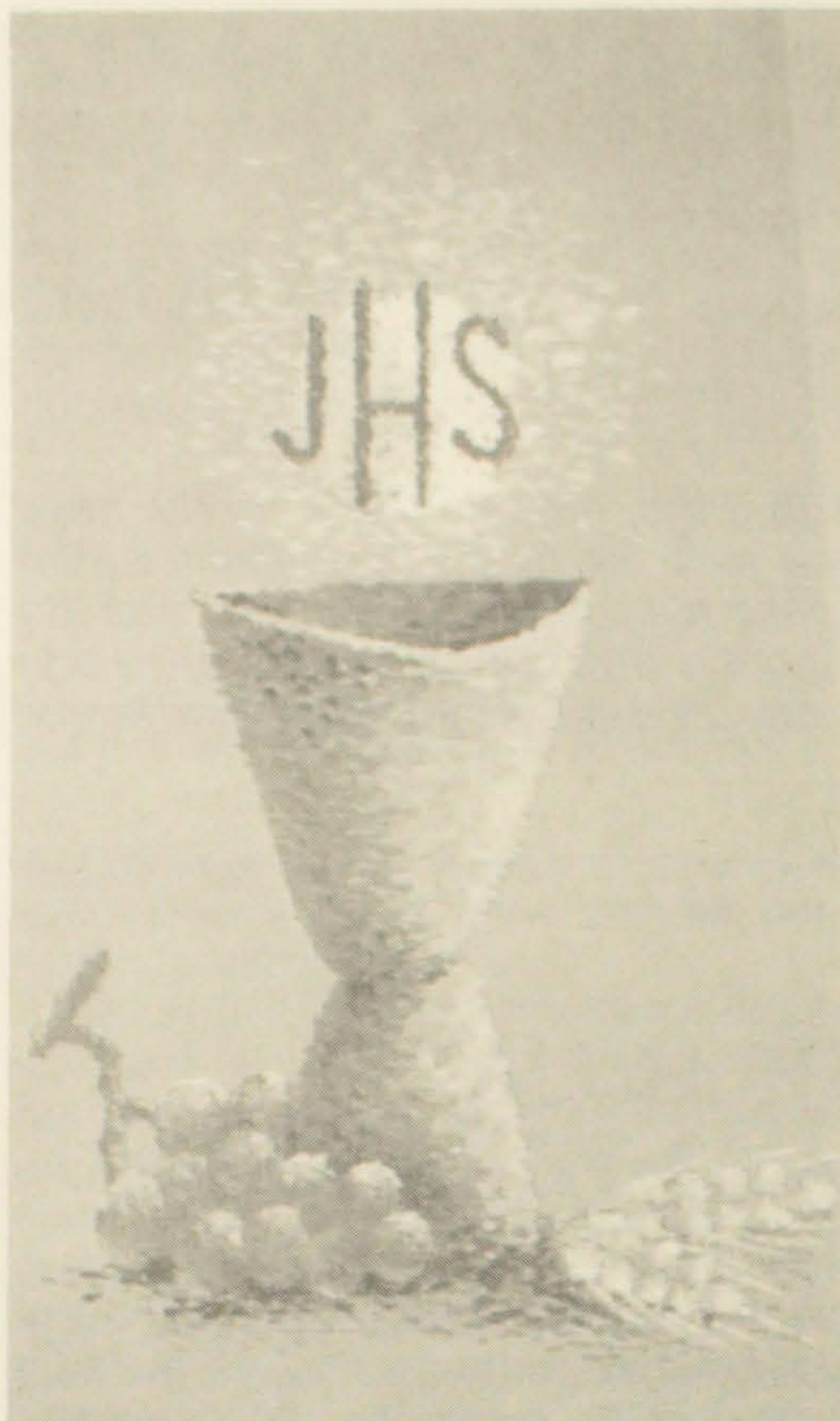
Za svoju homiliju vlč. L. I. Krmpotić je uzeo stihove A. Jakšića, jer oni obiluju lijepim mislima i velikom produhovljenošću.

Poslije ove skromne ali lijepe svečanosti gosti i domaći okupili su se u župnoj kući na malo okrepljenje i na dogovor što treba učiniti da Antini zemljaci i seljani, osobito mlad naraštaj, što bolje upozna pjesnička ostvarenja ovog velikog sina Bačkog Brega (Berega). Malo ima naših sela ili gradova koji su postali tako poznati širom naše domovine i daleko šire. Bereg može biti ponosan, jer nam je dao velikog pjesnika i književnika Antu Jakšića. Zato treba sve učiniti da naši svi naraštaji upoznaju njegova lijepa pjesnička i przna djela, koja spadaju među najveće blago naše kulture u Bačkoj.

Bela Gabrić

Duhovna obnova u Subotici

Dana 4. 5. i 6. listopada 1990. godine dr Bernardin Škunca, franjevac, održao je u Subotici

duhovnu obnovu za svećenike, redovnice i laike - svjetovnjake.

U obraćanju svjetovnjacima, naglasio je slijedeće:

- duhovnost je osobni put duše Bogu;

- misal, časoslov i časopis "Novo vrelo" pomoći će nam da obogatimo našu duhovnost, posebno da se dobro pripremimo za liturgiju -

sv. Misu. Treba: pročitati unaprijed biblijski tekst, molitvu, evanđelje - dublje ćemo proživjeti, uočiti i čuti tekst za vrijeme liturgijskog slavlja - sv. Mise; treba ga žvakati i ponavljati, on će nam dati hranu duši. Sadašnja situacija je teška, ali naći ćemo mir i sigurnost, ako imamo na umu: "Gospodin je baština moja", "Ja ću biti jakost tvoja". Kad nađemo mir u duši, imat ćemo ljubavi i praštanja, i time ćemo više ljubiti bližnjega svoga. Donijet ćemo mir svijetu!

Liturgija - bogoslužje je vrhunac i izvor duhovnog bogatstva. "Bolje je govoriti Bogu, nego o Bogu."

MISA JE OTAJSTVO EUHARISTIJE. Što ona znači za duhovnost?

- poziv da se nađemo oko Kristova stola. Nema ni jedno mjesto na svijetu, gdje se mogu svi naći, svi doći, sem Crkve. Ona s ljubavlju prima: stare, mlade, učene, siromašne. Ona ne pravi razlike.

CRKVA JE AZIL - DOM BOŽJI - a to su ljudi. U ovom teškom dobu, kad životne okolnosti stvaraju osjećaj osamljenosti, napuštenosti i samoće, čovjek treba znati i reći: "Idem u Crkvu, tamo me žele, tamo ću naći MIR"...

Kod sv. Mise, koja je jedinstven čin, svi smo okupljeni oko OLTARA, koji je KRISTOV STOL, naš zajednički stol, koji nas sve okuplja i zove.

KAKO NAS MISA ZOVE U ZAJEDNIŠTVO?

U obredu misnom ULAZNA PJESMA ima ulogu da nas poveže u zajedništvo da se osjeti HOD PREMA KRISTOVOM STOLU. Onda riječi: "MILOST GOSPODINA ISUSA KRISTA"... Bog

nas je pozvao, nadahnuo. MISA mora ući u naš život.

ZAJEDNIŠTVO: "Ljubav i mir"... Putnici smo, poslije ozračja zajedništva, otajstvo vjere nas poziva na POKAJNIČKI ČIN - Božja dobrota - Milosrde, ne gleda na grijeh, koliko želi izliječiti naša srca od zla. Ako smo se u uvodnom djelu mise uključili u zajedništvo, veselo ćemo pjevati "SLAVA BOGU NA VISINI"

- pažljivo slušati RIJEČ BOŽJU - EVANĐELJE, koje treba čitati polako. Ne bojmo se: "Poslat ću vam Duha tješitelja." Otvorit ćemo se Božjoj ljubavi, duhovno ćemo proživjeti svaki dio Mise, a posebno PRIKAZANJE: "Blagoslovljen da si..." nastaje suradnja: zemlje, Sunca (pšenica, vino) i "mojih ruku"... DAR ZEMLJE NEBU I NEBA ZEMLJI (kiša, oblak, Sunce, plodovi, plod ruku).

Isus uzima SIMBOLE HRANE, KRUH I VINO, da se unazoči među nama. Sve što je UTKANO NA OLTARU izražava mene i sve nas.

KRUH postaje KRISTOV KRUH - TIJELO. VINO postaje KRISTOVA KRV. Krist biva među nama nazočan.

PRIČEŠĆUJEMO SE i postajemo dionici KRUHA - PREOBLIKUJEMO SE U KRISTA. Bog nam se daje i mi Bogu...

Mi, konkretni ljudi, sa zapisanim imenima u Božje dlanove, okupljamo se oko Kristovog stola. Imajmo na umu, da je Bog gospodar svega. Mi smo živa njiva Njegova. Svatko tko je kršten ucijepljen je u Krista. Veliko je poslanje Bog dao onima koji dolaze na misu. Mi smo "vinogradari" u konkretnom vinogradu - gradu Subotici, sa konkretnim ljudima, koji žive u njoj.

Molimo Gospodina, da mu životom svojim omilimo i da budemo dobri "radnici u Njegovom vinogradu".

Viktorija Grunčić

SUBOTIČKI TAMBURAŠKI ORKESTAR PREPOZNAJE ZNAKOVE VREMENA

Tako bi se kratko mogao ocijeniti nastup Subotičkog tamburaškog orkestra u velikoj vijećnici Gradske kuće koji je održan na blagdan sv. Andrije apostola, 30. studenog 1990. godine. Zašto?!

Odgovor je kratak i jasan. Zato što su u novim društveno-političkim prilikama otkrili kako kuca srce većine njihove publike, te su izvukli "iz naftalina" stare bunjevačke igre i pisme i tako im priredili veliko zadovoljstvo. Hvala im za to.

No podimo redom. I ovog puta zagrijao nas je Omladinski STO (Subotički tamburaški orgestar) pod ravnanjem Mire Temunović. Oni su nas zagrijali Sitnim banatskim kolom, i Kolom kraj bunara Josipa Andrića, Idilom Ivana Ocvika te splotom Starih bunjevačkih igara u obradi Stipana Jaramazovića.

Veliki STO u prvom dijelu svog nastupa zagrijao nam je noge. Svi smo cupkali uz zvuke Starog i novog rokoko, a isto tako drago nam je bilo čuti i Čit-čat rožu, te Turski rastanak. Vokalni solista Ružica Ilić s tri starogradske skladbe tek je bila "zvijezda Danica" Marijani Ivković.

Marijana Ivković, mladi vokalni solist, nastavnica glazbe u Tavankutu, ovim nastupom prvi put se "javno" predstavila subotičkoj publici, iako nam je već dobro poznata iz nastupa prilikom naših crkvenih proslava. Svojim nastupom i pjevanjem digla nas je na noge. Pjevala je srcem i dušom, čitavim bićem četiri stare bunjevačke pisme: Gine vene, Oj Dunave teci, teci, Tavankutu i Bunjevka sam... Nismo li u Marijani konačno dobili pravog izvođača starih bunjevačkih pisama. Zato s nestrpljenjem očekujemo njezinu kazetu koju je snimila s mladim tamburaškim orkestrom "Hajo". Želja nam je da nas češće ovako razveseli, makar nam dlanovi zbog tog malo i stradali, jer nemamo drugog načina, u tom trenutku, da joj zahvalimo i pokažemo joj koliko smo oduševljeni.

Donosimo ovdje tekst pjesme "Oj Dunave teci, teci". Vjerujem da ga mnogi ne znaju, a ja sam osobno prvi put čuo tu pjesmu na ovom koncertu.

*Oj Dunave teci, teci
Cilom svitu sada reci
Dok je nama bunjevačke nane
Neće nestat naše lipe grane.*

*Oj Dunave vodo plavna
Što protičeš sela ravna
Neka svane zora svima
Di još našeg roda ima.*

*Oj Dunave vodo ledna
Što protičeš sela ravna
Pozdravi mi omiljeni
Bunjevački rod moj mili*

Nakon pauze veliki STO, pod ravnanjem Zorana Mulića izveo je program koji nikoga ne može razočarati. Po prvi put smo čuli Igru sabljama Arama Hačaturijana, "Heruvimsku pesmu" Stevana Mokranjca, Uvertiru za operu Carmen G. Bizeta, te Adaggio Tomasa Albignonia. Divno. Ponovo smo uživali i u Valceru cvijeća Petra I. Čajkovskog, u Serenadi Franza Schuberta, i u Kljusovim Amurskim valovima. Naravno, "bis" nije mogao proći bez Schubertove Ave Marije i Momačkog kola.

Ponovo smo oduševljeni i zahvalni svima za divnu večer u kojoj su tamburice probudile svaku žilicu našega srca, uzdigle naš ponos, a nije sramota reći da su i mnoge suze potekle od ganuća i uzbuđenja.

A. A.

S.M. BENEDIKTA DULIĆ U POVODU DRUGE OBLJETNICE SMRTI

"Doista, ako vjerujemo da je Isus umro i uskrsnuo, onda će Bog i one koji usnuše u Isusu, privesti zajedno s njime" (1. Sol. 4, 14).

S vjerom u ovu istinu života i pobjede, preselila se u vječnost naša draga S.M. Benedikta dana 21. 12. 1988. godine.

S.M. Benedikta rođena je 13. 2. 1914. u Subotici. Ljudske i kršćanske vrednote usvajala je u krilu svoje obitelji, uz roditelje koji su bili prvi vjeroučitelji primjerom i ustrajnom molitvom. Redovnički život imala je prilike izbliza promatrati pohađajući školu kod SS "Naše Gospe" u rodnoj Subotice. U 18. godini odazvala se Božjem pozivu, stupivši u Družbu Kćeri Milosrđa 24. 4. 1932. u Blatu na Korčuli. Iste godine, 6. kolovoza ušla je u novicijat. Prve zavjete položila je 1933., a doživotne 1939. god.

S ljubavlju je spremno i marljivo ugradila u život Družbe sve svoje sposobnosti vršeći savjesno dužnosti: bolničarke, krojačice, orguljašice i mjesne nastojnice u nekoliko naših filijala.

Radila je u slijedećim filijalama: Zemuniku, Cavtatu, Lopudu, Valpovu. Iz Valpova napustila je 1957. domovinu. U susjednoj Italiji u institutu "Geriatrico" radila je s ljubavlju među nemoćnima i bolesnima. Duhom misionarke, majke i samaritanke, djelovala je nekoliko godina i u dalekom Peru - u netom otvorenom sirotištu u Puente Piedra, te u vojnoj bolnici u Navalu.

S novim iskustvima i duhom žrtve, nastavila je put služenja u filijalama domovine: Vodnjanu, Puli i Šijani koja je bila posljednja aktivna stanica S.M. Benedikte.

Njezina aktivnost iznenada je zamjenjena križem bolesti u listopadu 1988. kada je doživjela udar moždane kapi. Nakon liječenja u bolnici, smještena je u našu filijalu u Šestinama, na kućnu terapiju. Bolest je sve više slabila njezin organizam, sagorijevala je tiho i preminula blago u Gospodinu.

U ime redovničke zajednice od pokojnice se oprostila S.M. Hosana Bezjak, istaknuvši njezinu ustrajnost u nošenju križa, njezinu ljubav prema siromaštvu i tiho požrtvornost za Družbu, za Crkvu i duše.

Vodnjan, 23. 4. 1990.

TIHA PISMA

*Lipa naša
dok nas ima.*

*Lipa naša
mila njiva.*

*Od salaša
do salaša
domovina
Bačka naša.*

*Širi krila,
krila mira.
Živa bila
mila svima.*

GOVOR MOGA RODA

*Ikavica
pričalica,
ikavica
pripelica
poletila
moja mila.*

*Širi krila
priko njiva
i ravnica.*

*Ko da sniva
dok je živa
Subotica.
Živa bila!*

Jakov Kopilović

M A M I

Hvaljen Isus mama moja,
čestitam ti materice,
da znaš samo koliko
raduje se danas srce.

Srce hoće da iskoči,
hoće da ti kaže hvala!
što si meni draga mama
ovaj život darovala.

O, kako je lipo živit!
Osobito malenima.
A lipo je svakom onom,
koji dobru mamu ima.

Po životu zemaljskomu,
moć ću steći vičnu sriću,
ali tebi draga mama
odužit se nikad neću.

Kata Ivanković

BADNJA NOĆ

Noći,
Badnja noći, tako mi draga,
Dražja od svih.
U tebi čitam mudrost ŽIVOTA!

Gledam:
zvijezda,
štala,
slama,
Bog i čovjek!

Pogled se moj gubi,
uranja u jednostavnost ovu!
Dajem hvalu Bogu,
Veličam Njega!
Kušam Ljubav novu.

Rodendan je to,
Zajednice moje drage!
Za njezin život,
Ja molim snage,
radosti, vjere, Duha Tvog!

Hvala Ti, Oče,
za ovu Badnju noć...
Duboko u duši osjećam
Tvoju Božansku moć.

s. T. T.

DODI

*Zovem Te snagom umorna bića,
čežnjom duše napaćene,
snovima davnim.*

*Dodi u zaledenu zemlju,
u slijepu oči,
u dušu uplašenu,
u društvo ludilu ravnim.*

*Osmjehom Te zovu
nevine dječije oči,
pustoš hramova svetih,
tihi nosioci Riječi
i grč usuda kletih.*

*Dodi kao zora,
kao sunce, sol i Riječ,
jer sin će pitati oca
rodio da li se jesi,
a što mu reć?*

*Ne dolaziš silom,
ne prilaziš poput tata,
al dodi, još Te
trebaju
u zemlji Hrvata.*

Josip Temunović

DEVETNAESTA KATEHETSKA ZIMSKA ŠKOLA

Zagreb, 14. - 18. siječnja 1991.g.

Tema: EVANĐELJE PO MARKU

PROGRAM

● Prvi dan:

15,30 Otvaranje

16,30 Sveta misa - predvodi kardinal

Franjo Kuharić

18,30 Prezentacija timova

Susret s MAK-om

● Drugi dan:

8,30 Evanđelist Marko i njegovo

djelo - Jerko Fućak

10,30 Program Markova evanđelja

s. Sneža Večko

12,00 Sv. misa

15,30 Isusova otajstvena objava

samoga sebe - Josip Kuhtić

17,00 Rad u timovima

18,30 Aktualna pitanja

T.Trstenjak i J. Baloban

● Treći dan:

8,30 Isus i njegovi učenici

Mirko Nikolić

10,30 Rad u timovima

12,00 Sv. misa

15,30 Isus čudotvorac

Adalbert Rebić

17,00 Rad u timovima

18,30 Aktualna pitanja

I. Gavran i I. Marjanović

● Četvrti dan:

8,30 Ljudske crte Isusa iz Nazareta

kod Marka - Josip Baloban

10,30 Isus i zle sile u Markovu

evanđelju - Tomislav Ivančić

12,00 Sv. misa

15,00 Prikaz Isusove muke u Markovu

evanđelju - Ivan Dugandžić

17,00 Rad u timovima

18,30 Katehetski sadržaj kao motivacija

za likovno izražavanje i stvaranje

Marijan Jakubin

● Peti dan:

8,30 Duhovna obnova:

Pokorničko bogoslužje

Klanjanje

Marko Matić

14,30 Uskrs kod Marka i ostalih

sinoptika - Marijan Vugdelija

16,00 Plenum s predavačima

Izvještaj rada u timovima

Anketa - Prijedlozi

18,00 Sv. misa

19,00 Rekreativni program

**RAD ŠKOLE ODRŽAT ĆE SE U DVORANI
DJEČAČKOG SJEMNEIŠTANA ŠALATI,
ZAGREB, VOĆARSKA 106.**

Upisnina za sudjelovanje na Školi
iznosi 250 dinara.

Prijave slati na adresu:

S. M. MIROSLAVA CRLJENKOVIĆ
Jordanovac 110 pp 169

FOND "BISKUP IVAN ANTUNOVIĆ"

(od 10. rujna do 6. prosinca 1990)

Božena Vučević	450
Albe Skenderović, Tavankut	150
Stjepan Beretić	2600
Pavao Ivanković	500
Kalor Rudić	500
Mara Čović	500
Klara Vlašić	3000
Kata Vojnić Rogić, Zagreb	500

Maja Dulić	300
Dulić	100
Jovana Stantić	500
Lajčo Kozma, Mađarska	5000 forinti

**- HVALA VAM. DA NEMA VAS I VAŠEG
DARA NE BI BILO NAŠIH IZDANJA**